

BXL

INCLUSIVE

ACTIEPLAN 2020-2022

INLEIDING

Het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap¹, ondertekend door België op 30 maart 2007 en geratificeerd op 2 juli 2009, is gebaseerd op twee belangrijke principes:

- enerzijds wordt een handicap gedefinieerd als een evoluerend en systemisch concept: een handicap wordt beschouwd als het resultaat van een interactie tussen een persoon met een functiebeperking en de barrières die een niet-inclusieve samenleving voor die persoon opwerpt;
- anderzijds wordt de persoon met een handicap niet langer beschouwd als een persoon met een functiebeperking die om hulp of liefdadigheid vraagt, maar als een persoon die op gelijke voet met anderen rechten heeft.

Wat iemands handicap ook is (zintuiglijk, motorisch, psychisch of intellectueel), ons maatschappelijk model bestaat dus uit de integratie van die persoon in de samenleving en de openbare ruimte en de erkenning van de persoon met een handicap als volwaardige burger².

Op 3 december 2015 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, samen met de Gemeenschapscommissies, de COCOF en de GGC, de voorontwerpen van de “*Handistreaming*”-ordonnantie³ en het bijbehorende handvest goedgekeurd, waarbij ze zich ertoe verbonden hebben bepaalde maatregelen te nemen om onze hoofdstad inclusiever te maken. De *Handistreaming*-maatregel verplicht de regeringen tot een reeks maatregelen die gericht zijn op het systematisch raadplegen van gehandicapten en verenigingen. Het doel: ervoor zorgen dat bij elke nieuwe investering rekening wordt gehouden met de realiteit van handicaps bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van projecten, of het nu gaat om openbaar vervoer, wegen, nieuwe infrastructuur, onderwijs, sport, cultuur of andere gebieden. In het kader van redelijke aanpassingen en om te voorkomen dat een verlies aan autonomie leidt tot het isolement van personen met een handicap, is het noodzakelijk om voorrang te geven aan de “praktische kant” van de inrichtingen, voorzieningen, diensten, evenementen, ... naast de esthetische, economische of andere aspecten.

De Stad Brussel van haar kant zet zich al jaren in om personen met een handicap de middelen te geven om er te leven en zich zowel fysiek als intellectueel te ontwikkelen. De autonomie van de persoon is de onmisbare voorwaarde voor de uitoefening van zijn burgerschap. Het algemene beleidsprogramma van de Stad voor 2018-2024 herhaalt

---

¹ <http://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-f.pdf>

² Artikel 5 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Gelijkheid en non-discriminatie.

³ De ordonnantie betreffende de integratie van de handicapdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd uiteindelijk op 8 december 2016 door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangenomen https://www.etaamb.be/nl/beschikking-van-08-december-2016_n2016031847.html

zijn verbintenissen op verschillende actieterreinen om de vertegenwoordiging, de toegankelijkheid en de inclusie van personen met een handicap te verbeteren.

Om deze verbintenissen beter te kunnen opvolgen, heeft de Gemeenteraad in september 2018 het eerste actieplan “Handicap, inclusie en universele toegankelijkheid” goedgekeurd. Dit plan, dat het resultaat is van talrijke uitwisselingen tussen de Adviesraad voor Personen met een Handicap (APH), de medewerkers van het bestuur en het College van Burgemeester en Schepenen, was bedoeld om ambitieus maar realistisch te zijn in het licht van de middelen en de beperkingen van elk betrokken departement en dienst. Voor elk van de actieterreinen van de Stad zijn precieze doelstellingen gedefinieerd, die vergezeld gaan van indicatoren, zodat om de twee jaar een inventarisatie kan worden uitgevoerd en de vooruitgang kan worden gevolgd.

Twee jaar later werd een eerste evaluatie van het plan uitgevoerd. Dit document is dan ook een actualisering van het oorspronkelijke actieplan en is bedoeld om verslag uit te brengen over de vooruitgang ten opzichte van de voor 2018 vastgestelde doelstellingen, deze doelstellingen in herinnering te brengen en aan te passen of nieuwe doelstellingen op te nemen wanneer we dat in de loop van de tijd relevant hebben bevonden. Op twee jaar tijd is er aanzienlijke vooruitgang geboekt. Helaas heeft de COVID-19-crisis de lopende projecten en de reflecties sterk verstoord. De geboekte vooruitgang heeft dus niet aan al onze verwachtingen voldaan, maar het was van meet af aan duidelijk dat dit werk een werk van lange adem zou zijn...

Inhoudstafel

1. BESTUUR VOOR DE INTEGRATIE VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP IN DE STAD.....	4
Doelstelling 1.1: De expertise en de impact van de Adviesraad voor personen met een handicap wordt versterkt.	4
Doelstelling 1.2: De deelname en de erkenning van personen met een handicap op alle gebieden van de activiteiten van de Stad wordt versterkt.	9
2. TOEGANG TOT ONDERWIJS, OPLEIDING EN WERKGELEGENHEID	15
Doelstelling 2.1: De toegang tot en de integratie van kinderen met speciale behoeften in het onderwijs wordt bevorderd.	15
Doelstelling 2.2: De toegang van kinderen met speciale behoeften tot buitenschoolse diensten en activiteiten wordt bevorderd.	22
Doelstelling 2.3: De toegang tot werkgelegenheid bevorderen voor personen met een handicap.....	35
3. TOEGANKELIJKHEID VAN DE STAD EN HAAR DIENSTEN	40
Doelstelling 3.1: De toegankelijkheid van de openbare ruimte op het grondgebied van de Stad waarborgen.....	40
Doelstelling 3.2: De toegankelijkheid van de door de Stad aangeboden diensten waarborgen	51
Doelstelling 3.3: Zorgen voor voldoende en beschikbare parkeerplaatsen voor personen met beperkte mobiliteit op het grondgebied van de Stad	58
Doelstelling 3.4: De toegankelijkheid van de woningen van de Stad waarborgen.....	63
4. TOEGANG TOT VRIJETIJDSDIENSTEN EN EVENEMENTEN OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD.....	68
Doelstelling 4.1: Zorgen voor de toegankelijkheid van sportactiviteiten en -infrastructuren	68
Doelstelling 4.2: De toegankelijkheid van sociale en culturele activiteiten en infrastructuren waarborgen.....	73
5. TOEGANKELIJKHEID VAN PARTICULIERE DIENSTEN EN INFRASTRUCTUREN OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD.....	85
Doelstelling 5.1: Bevordering van de toegankelijkheid van handelszaken en horecazaken op het grondgebied van de Stad.....	85
Woordenlijst van acroniemen.....	91

1. BESTUUR VOOR DE INTEGRATIE VAN PERSONEN MET EEN HANDICAP IN DE STAD

Doelstelling 1.1: De expertise en de impact van de Adviesraad voor personen met een handicap wordt versterkt.

Context:

De Adviesraad voor personen met een handicap (APH) werd op 29 november 2007 opgericht. De statuten werden in dit kader opgesteld om het doel, de samenstelling en de werking van de Raad te formaliseren. De APH bestaat uit vertegenwoordigers van verenigingen die zich inzetten voor de rechten van personen met een handicap, maar ook uit onafhankelijke leden die zelf gehandicapt zijn of een naaste verwant met een handicap vertegenwoordigen. Af en toe worden deskundigen die geen lid zijn van de Raad uitgenodigd voor plenaire vergaderingen of werkgroepen, afhankelijk van de besproken onderwerpen.

De APH heeft door zijn expertise een sleutelrol te vervullen als adviseur van de Stad Brussel inzake toegankelijkheid en inclusie van personen met een handicap, vanaf het begin en tijdens de uitvoering van alle soorten projecten (aanpassingen, evenementen, aanwerving, onderwijs, ...) en op alle actieterreinen van de Stad⁴.

Door zijn oprichting is de APH een uitwisselingsplatform dat tot doel heeft de problemen die personen met een handicap dagelijks op het grondgebied van de Stad Brussel ondervinden, aan te kaarten, goede praktijken uit te wisselen en constructieve oplossingen voor te stellen die aangepast zijn aan het doelpubliek.

Algemene acties:

- ✓ De APH versterken in zijn rol als adviseur van de Stad door de kennis van het bestaan ervan te consolideren en zijn erkenning als deskundige door de verschillende diensten van de bestuur en het College van Burgemeester en Schepenen.
- ✓ Binnen de APH de vertegenwoordiging verbreden van verenigingen die zich inzetten voor personen met een handicap en actief zijn op het grondgebied van de Stad.

Betrokken departementen/diensten:

- Cel Gelijke Kansen
- Alle departementen/diensten/kabinetten van de Stad Brussel

---

⁴ Artikel 29 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Participatie in het politieke en openbare leven.

Specifieke acties:

Actie 1.1-1: Het aantal en de diversiteit van de verenigingen die zich inzetten voor personen met een handicap binnen de APH en de werkgroepen uitbreiden om ervoor te zorgen dat een maximaal aantal soorten handicaps en betrokkenen vertegenwoordigd zijn.

Indicatoren

- ✓ Aantal verenigingen dat in de APH en/of werkgroepen is vertegenwoordigd, afhankelijk van de besproken onderwerpen.
- ✓ Aantal soorten handicaps die vertegenwoordigd zijn via verenigingen die lid zijn van de APH en/of die deelnemen aan de werkgroepen, afhankelijk van de besproken onderwerpen.

Voortgang

In 2018 waren 6 van de 15 verenigingen en 3 personen die officieel lid zijn van de APH⁵ en 3 burgers die geen officieel lid zijn van de APH vertegenwoordigd of namen deel aan minstens één van de 4 plenaire sessies die dat jaar werden georganiseerd.

5 van de 15 officiële ledenverenigingen van de APH waren vertegenwoordigd op de 4 plenaire vergaderingen⁶ die plaatsvonden tussen begin 2019 en medio 2020. Hoewel de vertegenwoordigde verenigingen niet noodzakelijkerwijs allemaal dezelfde waren als in 2018, is het duidelijk dat er een kerngroep van actieve verenigingen en andere aangesloten verenigingen is die de afgelopen jaren volledig afwezig waren op de bijeenkomsten. Het lijkt daarom gepast om in de nabije toekomst de samenstelling van de APH te vernieuwen om de status van geëngageerde verenigingen te vernieuwen en de deur open te zetten voor nieuwe gemotiveerde verenigingen. Intussen werd eind 2019 een enquête voorgelegd aan de leden van de APH om de werking en de organisatie van de APH te beoordelen. De conclusies zullen worden gebruikt als input voor een actualisering van de statuten van de Adviesraad.

3 nieuwe personen met een handicap zijn in 2019-2020 lid geworden van de Adviesraad. Een van deze personen vertegenwoordigde om de beurt een van de aangesloten verenigingen van de APH tot begin 2019 en is sindsdien als individu blijven deelnemen aan de APH.

Begin 2018 werd 1 tijdelijke werkgroep opgericht in het kader van de uitvoering van het actieplan “Handicap, inclusie en universele toegankelijkheid”. Vier verenigingen en twee

---

⁵ In 2007 heeft het College van Burgemeester en Schepenen 15 verenigingen en 3 onafhankelijke personen aanvaard als officiële leden van de APH:
<https://www.brussel.be/adviesraad-voor-personen-met-een-handicap-aph>

⁶ Tussen januari en augustus 2020 kon slechts één plenaire vergadering plaatsvinden. Het was niet mogelijk om de APH bijeen te roepen tijdens de lockdownperiode omwille van COVID-19 en de periode na de lockdown, tijdens de zomervakantie, was daar niet bevorderlijk toe.

onafhankelijke leden waren aanwezig. De vier betrokken verenigingen (AMT Concept, AltéO, ENIL en de FNPH) vertegenwoordigen alle soorten handicaps.

In 2019 zijn er 2 nieuwe werkgroepen opgericht. De werkgroep “Toegankelijkheid voor de weg en de openbare ruimte” is in de loop van 2019 drie keer bijeengekomen en het is de bedoeling dat deze werkgroep in de loop van de tijd wordt voortgezet. Hij is samengesteld uit 3 vertegenwoordigers van de APH, een personeelslid van het departement Stedenbouw en een vertegenwoordiger van de politiezone Brussel-Hoofdstad-Elsene. Ook de schepen belast met de mobiliteit (of een van zijn medewerkers) nam deel aan de verschillende vergaderingen.

De werkgroep “Toegankelijkheid van de handelszaken” kwam meermaals op min of meer formele wijze bijeen in aanwezigheid van AMT Concept vzw, de directrice handelszaken van de Stad, een vertegenwoordiger van het kabinet dat belast is met economische zaken en verschillende vertegenwoordigers van de vakbonden (Shopera en Syndigay).

Actie 1.1-2: *De zichtbaarheid en de erkenning van de rol van de APH binnen de departementen van het bestuur en het College van Burgemeester en schepenen van de Stad vergroten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal formele vergaderingen tussen de APH en vertegenwoordigers van het bestuur of de kabinetten met het specifieke doel de rol en de bevoegdheden van de APH voor te stellen of in herinnering te brengen.
- ✓ Aantal verzoeken om expertise van APH van de departementen/diensten van het bestuur en/of de kabinetten van de Stad.

Voortgang

Hoewel verschillende departementen/diensten van de Stad en vertegenwoordigers van de verschillende kabinetten in het verleden zijn uitgenodigd voor plenaire vergaderingen van de APH en afhankelijk van de besproken onderwerpen, leek deze gewoonte in de loop der jaren verloren te zijn gegaan. Sinds 2017 was er geen enkel departement van het bestuur of kabinet meer vertegenwoordigd op de plenaire vergaderingen of werkgroepen van de APH, behalve de cel Gelijke Kansen. De trend kon al in 2019 worden omgebogen omdat op elk van de vier plenaire vergaderingen in 2019 en 2020 ten minste één vertegenwoordiger van het Gemeentecollege deelnam: de schepen belast met economische zaken was twee keer aanwezig, de schepen van cultuur en de schepen van openbaar onderwijs namen elk ook deel aan een plenaire vergadering. Tot slot werd het kabinet dat belast is met wegenwerken en mobiliteit één keer vertegenwoordigd door het hoofd van het kabinet en twee keer door een medewerker van de schepen. Een vergadering van de werkgroep “Toegankelijkheid voor de weg en de openbare ruimte”

vond ook plaats in aanwezigheid van de schepen die belast is met wegenwerken en mobiliteit.

Verzoeken aan de APH door het bestuur en het College blijven zeldzaam. In 2017 werden de leden van de APH een keer gevraagd door het departement Stedenbouw in het kader van de uitrol van het gewestelijk project PAVE⁷ en door Brussels Major Events in het kader van de organisatie van het evenement “Brussel Bad”. Sinds de uitvoering van het actieplan is de APH door het kabinet en de Directie die belast is met het beheer van het parkeren, bevraagd over de invoering van de scanauto's op het grondgebied van de Stad. Brussels Major Events heeft opnieuw een beroep gedaan op de expertise van de APH in het kader van de organisatie van “Winterpret” eind 2019. De APH werd ook om advies gevraagd over de plannen voor de herontwikkeling van de woningen op de site van de Papenest door de Grondregie.

Actie 1.1-3 *Het kapitaliseren en uitwisselen van ervaringen tussen de APH van de Stad Brussel en andere Brusselse, Belgische en zelfs Europese gemeenten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal formele uitwisselingen en/of ontmoetingen (vergaderingen, studiereizen,...) tussen de APH (of via het kabinet of de cel gelijke kansen) van de Stad Brussel en andere Brusselse, Belgische of Europese gemeentelijke overheden.
- ✓ Aantal gezamenlijke projecten met andere gemeenten/steden.

Voortgang

In februari 2018 werd op initiatief van de APH en de cel gelijke kansen van de Stad Brussel en de dienst Brussel Mobiliteit (GOB) een eerste vergadering georganiseerd tussen de Brusselse gemeenten, onder de coördinatie van Brussel Plaatselijke Besturen (BPB), om na te denken over een vorm van intergemeentelijke coördinatie via de representatieve organen voor personen met een handicap (adviesraden of andere). De Stad Brussel werd vertegenwoordigd door verschillende leden van haar APH, het kabinet en de cel gelijke kansen.

In maart 2018 heeft de cel gelijke kansen deelgenomen aan een colloquium georganiseerd door A.PACT⁸ over universele toegankelijkheid in Parijs om van gedachten te wisselen over de goede praktijken en uitdagingen van Franse gemeenten en instellingen.

In mei 2018 nam de Stad Brussel, vertegenwoordigd door een ambtenaar van het departement Stedenbouw, het hoofd van de cel gelijke kansen en drie leden van de APH,

---

⁷ PAVE: Toegankelijkheidsplan voor de weg en de openbare ruimte

⁸ A.PACT: Association pour la Promotion de l'Accessibilité et de la Conception pour Tous.

deel aan een studiereis over toegankelijkheid die door Brussel Plaatselijke Besturen in Rotterdam werd georganiseerd.

In maart 2019 presenteerde een vertegenwoordiger van AMT Concept vzw het actieplan “Handicap, inclusie en universele toegankelijkheid” aan de Commissie PBM van Brussel Mobiliteit als lid van de APH van de Stad en van de Commissie PBM.

De Stad Brussel deelde ook haar ervaringen met inclusie en toegankelijkheid in een van haar bibliotheken tijdens een “handicaplunch” georganiseerd door de GOB en PHARE in november 2019.

In oktober 2020 vond een vergadering plaats tussen de cel en het kabinet belast met gelijke kansen en een lid van de APH van de gemeente Ukkel om de goede praktijken van de twee gemeenten en hun adviesraden uit te wisselen en de mogelijkheden tot samenwerking te bestuderen.

Doelstelling 1.2: De deelname en de erkenning van personen met een handicap op alle gebieden van de activiteiten van de Stad wordt versterkt.

Context:

Naast de plicht van de Stad om te zorgen voor de vertegenwoordiging van personen met een handicap op raadplegings- en besluitvormingsniveau, is ook de doelstelling om mogelijkheden te creëren voor de integratie, de autonomie en de erkenning van personen met een handicap van essentieel belang. Dit kan worden bereikt door middel van bewustmakingscampagnes en opleidingen voor personen met een handicap en het grote publiek. De APH speelt een sleutelrol in de organisatie van deze activiteiten en kan de Stad ook helpen bij het opstellen en verspreiden van informatieve brochures, enz.

Ter gelegenheid van 3 december, de Wereld Gehandicaptendag, organiseert of ondersteunt de Stad Brussel sinds vele jaren een of meer activiteiten die verenigingen voor gehandicapten de kans geven zich bekend te maken bij het grote publiek en hen bewust te maken van de moeilijkheden die gehandicapten dagelijks ondervinden. Via zijn oproep tot het indienen van projecten steunt de cel gelijke kansen jaarlijks een reeks projecten die gericht zijn op de inclusie en de bestrijding van discriminatie van personen met een handicap.

Ook intern is bewustmaking van het personeel voor de gehandicaptenproblematiek essentieel om een inclusieve cultuur voor iedereen te creëren. Het is door een echte mentaliteitsverandering en een systematische overweging van de specifieke behoeften van dit doelpubliek dat de Stad de juiste reflexen in het dagelijks leven zal ontwikkelen, op alle niveaus van besluitvorming en interventie.

Algemene acties:

- ✓ Het initiëren en ondersteunen, via lokale verenigingen, van initiatieven die gericht zijn op het bewustmaken van het grote publiek van de gehandicaptenproblematiek en/of het vergemakkelijken van de inclusie en het welzijn van personen met een handicap in de particuliere en openbare sfeer.
- ✓ Een cultuur van systematische inclusie van personen met een handicap in de Stad.

Betrokken departementen/diensten:

- Cel Gelijke Kansen
- Raad van Brusselaars van buitenlandse herkomst
- Cel Internationale Solidariteit

Specifieke acties:

ACTIE 1.2-1: Ten minste één initiatief per jaar nemen dat gericht is op de inclusie van personen met een handicap door middel van **publieke bewustmaking, opleiding of informatie** voor **personen met een handicap** of **personeel** van de Stad en/of haar partners⁹.

Indicatoren

- ✓ Aantal initiatieven (bewustmakingscampagnes, opleidingen, brochures, enz.) per jaar georganiseerd door de Stad.
- ✓ Aantal opgeleide/bewustgemaakte personen

Voortgang

In 2004: Organisatie van een bewustmakingscampagne rond het onthaal van assistentiehonden in Brusselse restaurants; organisatie van *Crazy Park*, een dag vol leuke activiteiten voor kinderen rond het thema van de handicap; uitreiking van 2 brochures voor het grote publiek om het publiek bewust te maken van de moeilijkheden die mensen met beperkte mobiliteit ondervinden.

In 2006: Verspreiding van folders voor het grote publiek met het oog op de bewustmaking voor het respect van de parkeerplaatsen voor personen met een handicap; tentoonstelling *Ha Ha Handicap*; verspreiding van een brochure over de toegankelijkheid van de Brusselse handelszaken; voortzetting van de bewustmakingscampagne voor het onthaal van assistentiehonden en het gratis drukken van braillemenu's; organisatie, op drie verschillende data, van hindernissenparcours in rolstoelen en met assistentiehonden op het Muntplein; organisatie van 9 opleidingsdagen voor het personeel van de Stad over het onthaal van personen met een handicap.

In 2008, 2009, 2010, 2011 en 2012: Organisatie van het *Handistands*-evenement op het Muntplein op 3 december.

In 2009 en 2010: Organisatie van een “Week van de Handicap” rond 3 december met een tiental verschillende activiteiten voor het grote publiek.

In 2012: Organisatie van een conferentie op verzoek en initiatief van de APH over het gezag en het ouderschap van personen met een handicap.

In 2014: Organisatie van een bewustmakingscampagne “De kunst van het parkeren” over het respect voor parkeerplaatsen voor personen met een handicap.

In 2016: Organisatie van de tentoonstelling *Chaisart* ter gelegenheid van 3 december.

---

⁹ Artikel 8 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Bevordering van bewustwording.

In 2017: Bij dezelfde gelegenheid, in 2017, steunde de Stad het evenement "Move together" dat tot doel had een divers publiek samen te brengen rond het thema van de handicap.

In 2018 werd een eerste bewustmakingscampagne #BXLInclusief ontwikkeld met als doel het grote publiek bewust te maken voor de gehandicaptenproblematiek: ter gelegenheid hiervan werd een video gemaakt en verspreid op de sociale netwerken¹⁰. Die is ontwikkeld in samenwerking met een werkgroep van de APH en kan worden gebruikt als een bewustmakingsmiddel op scholen en elders. Een pagina op de website van de Stad¹¹ is ook ontwikkeld in verband met de video met een reeks aanbevelingen voor burgers over hoe zij personen met een handicap kunnen ondersteunen om hen beter te kunnen ontvangen en in de openbare ruimte te kunnen opnemen.

In 2019: Op verzoek van de APH en ter gelegenheid van 3 december werd een bewustmakingscampagne gelanceerd om de Brusselse burgers en bezoekers te herinneren aan de reglementering van de parkeerplaatsen voor PBM's. Samen met een video getiteld "Als je mijn plaats inneemt, neem dan ook mijn handicap!"¹² werden flyers verspreid binnen de diensten die de rijbewijzen in de Stad afleveren.

In 2020: Gezien de gezondheidsomstandigheden moesten verschillende projecten, waaronder een tentoonstelling over handicaps in samenwerking met de vzw le 3ème œil voor het personeel en het grote publiek, worden geannuleerd. Een hele week, van 30 november tot 4 december, was gewijd aan het thema op de sociale netwerken, waarbij onder andere werd herinnerd aan de acties van 2018 en 2019.

The flyer features a red header with the BXL and LA VILLE DE STAD logos, and an information icon. The main text asks if the reader wants to use a parking space for people with disabilities. Below this, a dashed red box contains four conditions: amputation of the right or left leg, multiple sclerosis, and paralysis. A thumbs-up icon is positioned below the conditions. The footer includes a warning to be serious and polite, a note that the space is reserved for those with a valid card, and contact information for V.U. Khalid ZIAN.

BXL **LA VILLE DE STAD**

Wenst u op een **parkeerplaats** voor personen met een **handicap** te parkeren?

DAN MAG U KIEZEN TUSSEN:

- EEN AMPUTATIE VAN HET RECHTERBEEN
- EEN AMPUTATIE VAN HET LINKERBEEN
- MULTIPLE SCLEROSE
- VERLAMMING

Nee serieus, wees hoffelijk.
Laat deze parkeerplaatsen vrij voor wie er echt nood aan heeft.

Indien u een parkeerplaats voor personen met een handicap zonder geldige kaart bezet – al is het maar even om boodschappen te doen – riskeert u een boete van 110€!

V.U. Khalid ZIAN, Emile Jacquainlaan, 1 – 1000 Brussel
Niet op de openbare weg gooien

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=xitFzfwxa04>

¹¹ <https://www.bruxelles.be/BXLInclusive>

¹² https://www.youtube.com/watch?v=AQxaWANr_RY&feature=emb_logo

ACTIE 1.2-2: Een **bewustmakingscampagne en/of opleiding in het gebruik van digitale technologieën** voor personen met een handicap wordt door de Stad georganiseerd.

Indicatoren

- ✓ Aantal bewustgemaakte/opgeleide personen

Voortgang

Geen actie in dit stadium.

ACTIE 1.2-3: Financiële en/of logistieke steun bieden voor projecten die worden uitgevoerd door lokale verenigingen, gericht op de integratie van personen met een handicap en in overeenstemming met de doelstellingen van het actieplan.

Indicatoren

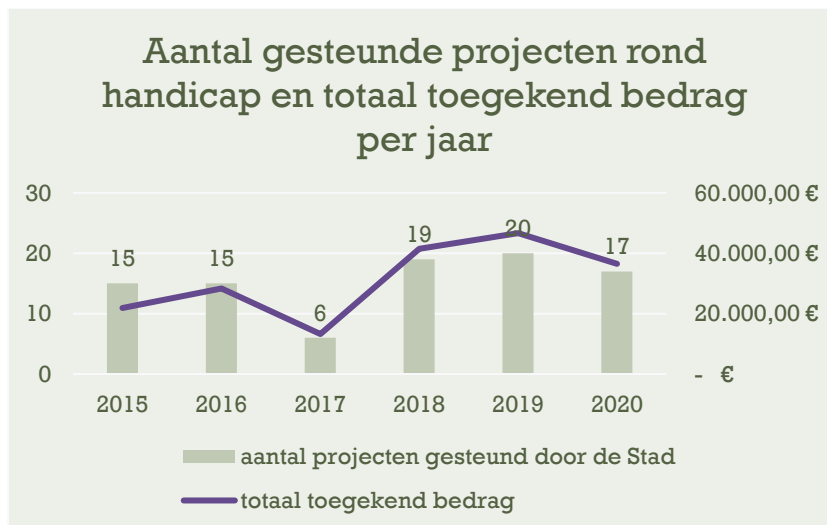
- ✓ Aantal ondersteunde projecten.
- ✓ Aantal begunstigden van het project.

Voortgang

In 2015 en 2016 werden 15 projecten per jaar, georganiseerd door lokale vzw's ten voordele van personen met een handicap, financieel ondersteund door de Stad Brussel.

In 2017 waren er 6 projecten in het kader van de jaarlijkse oproep tot het indienen van voorstellen van de cel gelijke kansen.

Sinds 2018 is het aantal ondersteunde projecten over het algemeen toegenomen.

ACTIE 1.2-4: *Een “handicap”-dimensie integreren in projecten met betrekking tot gelijke kansen, internationale solidariteit, diversiteit en samenleven waar dat relevant is.*

Indicatoren

- ✓ Aantal projecten in verband met gelijke kansen, internationale solidariteit, diversiteit en samenleven, met inbegrip van de bewustmaking voor handicaps.

Voortgang

In maart 2018 richtte de Week van de Vrouwenrechten zich op meervoudige discriminatie. Een halve dag van het programma werd specifiek gewijd aan de problemen van vrouwen met een handicap om de aandacht te vestigen op de dubbele discriminatie waarmee zij dagelijks te maken hebben en om het grote publiek bewust te maken¹³. Deze activiteit werd uitgevoerd door Persephone vzw in samenwerking met Garance vzw. Het zelfverdedigingsproject voor vrouwen met een handicap is in 2019 en 2020 door de vzw Garance voortgezet en wordt door de Stad ondersteund. In september 2020 werd met de projectleider een bijeenkomst met leden van de APH georganiseerd om deze acties te presenteren.

Elk jaar ondersteunt de internationale solidariteit de NGO Handicap International - Humanity & Inclusion en het project voor de socio-professionele reïntegratie van dove en stomme meisjes in het centrum Village Bondeko in de DRC van de vzw CAIFEN.

---

¹³ Artikel 6 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Vrouwen met een handicap.

ACTIE 1.2-5: Een personeelslid van de Stad Brussel aanduiden als *Handicontact*¹⁴.

Indicatoren

- ✓ Percentage van het voltijds personeel dat is aangewezen voor de functie van Handicontact.

Voortgang

In het kader van het *Handistreaming*-beleid heeft Brussel Plaatselijke Brussel Plaatselijke Besturen in 2017-2018 een 6-daagse opleidingssessie voor het gemeentepersoneel voorgesteld om elke gemeente te voorzien van een “*Handicontact*”. De Stad Brussel is er niet in geslaagd om onder haar personeel een persoon te identificeren die bereid is om deze rol op zich te nemen. Ondertussen blijft het team van de cel gelijke kansen de burgers informeren en verzoeken van verenigingen en personen met een handicap doorgeven dankzij de bevoorrechte relaties met de APH en via het gratis nummer voor personen met een handicap.

Begin 2020 werd de oprichting van een nieuwe voltijdsequivalente functie van Handicontact door de gemeenteraad gevalideerd. De aanwervingsprocedure is in de zomer gestart, maar is helaas niet afgerond. Daarom werd in oktober een tweede oproep gedaan. Daarom moet uiterlijk begin 2021 één persoon zich bij de Stad in dienst treden om deze dienst te ontwikkelen.

---

¹⁴ De Handicontact is een referentiepersoon op het gebied van toegankelijkheid en het onthaal van personen met een handicap. Als expert is de *Handicontact* het referentiepunt voor elke burger met een handicap en zijn of haar familieleden, maar ook voor het personeel van de verschillende gemeentelijke diensten die geconfronteerd worden met vragen over toegankelijkheid en inclusie (dienst bevolking, werken, human resources, ...).

2. TOEGANG TOT ONDERWIJS, OPLEIDING EN WERKGELEGENHEID

Doelstelling 2.1: De toegang tot en de integratie van kinderen met speciale behoeften in het onderwijs wordt bevorderd.

Context:

Om de inclusie van personen met een handicap vanaf jonge leeftijd te waarborgen, is het van essentieel belang om open en inclusief onderwijs te bevorderen¹⁵. De Stad Brussel wil binnen haar scholen kinderen die een aangepast toezicht op de speelplaats nodig hebben (cfr. gehospitaliseerde kinderen) beter opvangen, ook op lange termijn, ongeacht hun soort behoeften, zowel in reguliere als in gespecialiseerde onderwijsinstellingen, omdat de Stad zich bewust is van de bron van verrijking die dit vertegenwoordigt. Er wordt speciale aandacht besteed aan alle projecten voor de integratie en inclusie van leerlingen met speciale behoeften (gedragsstoornissen, leerstoornissen, autisme, syndroom van Down, enz.) in het reguliere onderwijs.

Na zo'n twintig jaar implementatie op de basisschool Koningin Astrid werd de ervaring van totale permanente integratie vanaf 2012 voortgezet in de basisschool Tivoli. Concreet ontvangen deze scholen leerlingen die ingeschreven zijn in het buitengewoon onderwijs type 8 (van het Pedagogisch Centrum van Les Pagodes voor de Koningin Astrid-school en van het Pedagogisch Centrum van Vlaesendael voor de Tivoli-school). Elke groep van 6 leerlingen (geïntegreerd in één klas of in verschillende klassen) wordt ondersteund door een extra docent van het betreffende Pedagogisch Centrum en extra hulp bij de logopedie.

Aangepast onderwijs vereist niet alleen een adequate opleiding van leerkrachten en personeel, maar ook toegankelijke faciliteiten¹⁶. Ten slotte bieden scholen ook een ideale context om de burgers van de Stad van jongs af aan bewust te maken voor de problematiek van de inclusie.

Op initiatief van Openbaar Onderwijs (OO) van de Stad werd in 2008 een *Comité voor de Integratie van Personen met een Handicap* opgericht, dat de actoren, verenigingen en burgers van het OO samenbrengt en ook zorgt voor de vertegenwoordiging van de APH van de Stad. Het doel van dit comité was het verbeteren van de instrumenten van professionals op het gebied van de ondersteuning van gehandicapte kinderen en het verbeteren van de synergieën en de communicatie tussen de verschillende betrokken partijen (ouders, vzw's, enz.). Sinds 2019 heeft de Cel voor de Integratie van Personen met een Handicap deze rol overgenomen (zie doelstelling 2.1-1).

---

¹⁵ Artikel 7 & 24 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Kinderen met een handicap & onderwijs.

¹⁶ <https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/met-een-handicap-naar-de-school-van-je-keuze-redelijke-aanpassingen-in-het-onderwijs>

Algemene acties:

- ✓ Het uitrusten van scholen in overeenstemming met hun schoolprojecten, het verbeteren van de toegang tot gebouwen voor gehandicapten en het bevorderen van de integratie van kinderen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs door middel van aangepaste omkadering, infrastructuur en voorzieningen.
- ✓ Binnen scholen activiteiten (ontmoeting) organiseren om mensen bewust te maken van de moeilijkheden die slechtzienden, mensen in een rolstoel, ... ondervinden
- ✓ Voortzetting en versterking van projecten in het reguliere onderwijs in het kader van het inclusiedecreet.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Openbaar Onderwijs
- Departement Stedenbouw:

Specifieke acties:

ACTIE 2.1-1: Een cel integratie voor personen met een handicap ontwikkelen binnen het Departement Openbaar Onderwijs en zorgen voor een regelmatige verbinding met de APH van de Stad Brussel¹⁷.

Indicatoren

- ✓ Aantal vergaderingen tussen de Cel en de APH van de Stad.
- ✓ Rapportage van de cel

Voortgang

In 2008 werd een werkgroep opgericht bestaande uit pedagogen, verzorgend personeel (verpleegkundigen, psychologen van het PMS), ouders van kinderen met een handicap en deskundigen (verenigingen, onderzoekers, enz.) om de kwestie van de integratie van kinderen met een handicap in het reguliere onderwijs te onderzoeken. De stuurgroep heeft een compendium opgesteld van alle handicaps waarmee een lid van het onderwijzend personeel te maken kan krijgen. In 2012 heeft dit comité een gids voor goede praktijken en nuttige adressen voor de opvang van verschillende kinderen in scholen opgesteld. Sindsdien zijn de acties voortgezet in de gastscholen, op het niveau van de initiële lerarenopleiding van de Haute Ecole Francisco Ferrer en op het vlak van de bewustmaking van de leerlingen en de pedagogische teams in samenwerking met beroepsverenigingen zoals de vzw Le 3ième œil en Le 6ième sens.

In 2018, terwijl het eerste actieplan Handicap van de Stad in ontwikkeling was, werd gevraagd om dit comité, dat al enkele jaren niet meer formeel vergaderde, opnieuw te activeren. Tijdens een vergadering tussen de APH en het Stadsbestuur in 2019 werd

¹⁷ Vroegere doelstelling “Reactivering van het Comité voor de integratie van personen met een handicap door de vertegenwoordiging van de APH van de Stad Brussel te verzekeren”.

besloten om het comité voor de integratie van personen met een handicap niet opnieuw te activeren zoals het in het verleden was ontworpen, omdat met de komst van de nieuwe coördinator voor redelijke aanpassingen voor leerlingen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs in 2019 een cel werd opgericht binnen het departement openbaar onderwijs om te werken aan inclusievraagstukken. De uitwisseling met de APH en de presentatie van de door deze cel geboekte vooruitgang worden daarom door de coördinator verzorgd. De Inspecteur van Gezondheid en Sport vertegenwoordigt ook het Departement Openbaar Onderwijs tijdens de plenaire zittingen van de APH.

ACTIE 2.1-2: Een **audit** uitvoeren van de **gebouwen** van het OO om, afhankelijk van de mogelijkheden die de betrokken gebouwen bieden, een reeks aanbevelingen inzake toegankelijkheid te verkrijgen voor een redelijke **aanpassingen** en/of **aankoop van toegankelijkheids- en inclusiemateriaal**.

Indicatoren

- ✓ Aantal gecontroleerde gebouwen.
- ✓ Aantal uitgevoerde heraanlegwerken.
- ✓ Aantal toegankelijke gebouwen.

Voortgang

Sinds 2006 is alle nieuwbouw toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit.

Begin 2018 waren ongeveer 15 van de ongeveer honderd gebouwen van het OO toegankelijk.

Tussen 1 september 2019 en januari 2020 is een onderzoek uitgevoerd in alle gebouwen van het Openbaar Onderwijs en zijn de volgende gegevens verzameld:

- Hebben PBM's toegang tot de begane grond?
- Is er minstens één toegankelijke klas voor PBM's?
- Is er minstens één PBM-toegankelijk toilet met een wastafel?
- Is de hele instelling toegankelijk (via hellingbaan/lift)?
- Hebben de trappen dubbele leuningen?
- Zijn de balustrades op de trap zijn minstens 1,1 m hoog (1,2 m vanaf 12 m hoogte)?
- Kunnen de deuren gemakkelijk door een PBM worden bediend?

Gebouwen die niet over de nodige voorzieningen beschikken, zullen worden onderworpen aan redelijke of grotere aanpassingen wanneer de werken worden gepland of gevraagd door de directie.

ACTIE 2.1-3: *Acties organiseren om de leerlingen bewust te maken van het verschil en meer in het bijzonder van de opvang van een kind met speciale behoeften in de betrokken klassen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal bewustmakingsacties
- ✓ Aantal bewustgemaakte leerlingen.

Voortgang

Het pedagogisch project van de Stad benadrukt dat elke vorm van handicap of speciale behoeften zal worden verwelkomd in zowel regulier als gespecialiseerde onderwijsinstellingen, terwijl de Stad zich bewust is van de bron van verrijking die het vertegenwoordigt. Er zal speciale aandacht worden besteed aan alle projecten voor de integratie en inclusie van leerlingen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs. In dit verband worden verschillende acties uitgevoerd in het kader van de scholen.

Het strategisch plan voor het openbaar onderwijs bevat een doelstelling om “*de sportbeoefening van de leerlingen in het onderwijssysteem van de Stad Brussel te verhogen om de internationale aanbevelingen op dit gebied te bereiken en hun gezondheidskapitaal te behouden*”. Er is een subdoelstelling aan verbonden, namelijk: “*Acties ontwikkelen om de oorzaken en gevolgen van de verschillende vormen van discriminatie in de sport onder de aandacht te brengen*”. In dit verband zijn er acties ontwikkeld voor het schooljaar 2021-2022¹⁸.

In het begin van het schooljaar 2019 werd in het Pedagogisch Centrum Les Pagodes een actie georganiseerd om de fysieke activiteit in het gespecialiseerde onderwijs te bevorderen door middel van initiaties in voetbalbeheersing en workshops om zich te verplaatsen in de ruimte die is aangepast aan dit publiek, in samenwerking met de organisatie Brussels Football. Theoretisch moesten alle leerlingen deelnemen, maar omdat het schooljaar verstoord was hebben slechts 2 van de 4 graden (de oudste) deelgenomen aan deze activiteiten.

ACTIE 2.1-4: *Bewustmakings- en opleidingsacties van de pedagogische teams en hoofdbegeleiders (schooldirecteurs, leerkrachten, opvoeders, hulpbeambten, PMS-agenten, ...) van de scholen van de Stad organiseren.*

Indicatoren

- ✓ Aantal bewustmakings- en opleidingsacties.
- ✓ Aantal bewustgemaakte/opgeleide personen

¹⁸ Door de pandemie moesten sommige activiteiten worden uitgesteld.

Voortgang

In oktober 2019 werd tijdens een studiedag voor directies en leerkrachten van de Stad, getiteld “Goede praktijken in het Finse onderwijs”, een van de workshops gewijd aan “Het verschil in het dagelijks leven: de integratie van leerlingen met speciale behoeften”.

In februari 2020 heeft de coördinator redelijke aanpassingen voor leerlingen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs een opleiding gegeven aan jonge leerkrachten van het secundair onderwijs over leerproblemen en redelijke aanpassingen, alsook een opleiding (over hetzelfde onderwerp) in de vorm van een “omgekeerde klas” met de leerkrachten van het DIFF-project (opleiding opgezet met de adjunct-inspectrice van het secundair onderwijs die pedagogische dagen voor jonge leerkrachten organiseert en die verantwoordelijk is voor het DIFF-project).

Het Departement Openbaar Onderwijs wil leerkrachten en gezondheidswerkers theoretische, praktische en pedagogische instrumenten aanreiken om hen te helpen in hun dagelijkse werk om de inclusie van leerlingen met speciale behoeften in hun klaslokalen te verzekeren. Daartoe worden een bibliotheek, een testotheek en een ludotheek gecreëerd die voor iedereen toegankelijk zijn. Op deze manier zouden de hulpmiddelen die zij nodig hebben, worden opgelijst en verzameld. De opdracht van de coördinator redelijke aanpassingen voor leerlingen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs is om op de hoogte te blijven van de wetenschappelijke vooruitgang op het gebied van differentiatie, redelijke aanpassingen en geïndividualiseerde ondersteuning in het onderwijs, zodat deze database regelmatig kan worden bijgewerkt.

Een tweede project, dat aan het begin van het schooljaar 2020 het licht moest zien, is het organiseren van opleidingen of pedagogische dagen voor het onderwijzend personeel. Het zou inderdaad nuttig zijn om leerkrachten te ontmoeten om hen de nodige kennis bij te brengen over de verschillende problemen waarmee ze dagelijks te maken krijgen en over de oordeelkundige aanpassingen.

Voor het jaar 2020-2021 wordt een informatiesessie over hoogbegaafde kinderen¹⁹ overwogen op verzoek van de steunpunten voor de opvolging van de ontwikkelingen in het kader van het inclusiedecreet. Het idee voor de opvolging is het organiseren van specifieke informatiesessies voor leerkrachten en leerlingen over dit onderwerp.

---

¹⁹ <http://www.enseignement.be/index.php?page=25014&navi=2206>

ACTIE 2.1-5²⁰: *Initiatieven in de scholen van de Stad voeren die gericht zijn op het verhogen van het integratiepercentage van kinderen met speciale behoeften in het basis- en secundair onderwijs en op het niveau van het hoger onderwijs.*

Indicatoren

- ✓ Aantal plaatsen voor kinderen met een handicap.

Voortgang

In 2018 kregen 15 kinderen tussen 14 en 20 jaar, die leed aan schoolfobieën, aangepaste begeleiding op de Robert Dubois-school.

Een coördinatrice van redelijke aanpassingen voor leerlingen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs (neuropsycholoog en logopedist van opleiding) werd in 2019 door het Departement Openbaar Onderwijs aangeworven.

Zij heeft als functie betrokken te zijn bij projecten voor de zorg voor leerlingen met speciale behoeften in het reguliere onderwijs. Het doel is het ondersteunen en begeleiden van integratieprojecten, de implementatie van redelijke aanpassingen en pedagogische differentiatie binnen de instellingen van de Stad Brussel (kleuter, primair, secundair). De actie bestaat in het opzetten van een gemeenschappelijk project met verschillende belanghebbenden zoals leerkrachten, gezondheidswerkers (PMS, SeSaMe, enz.), leerlingen en hun ouders om de verschillende leermoeilijkheden beter te begrijpen en de behoeften van de leerlingen te onderscheiden.

Het gaat er dus om op het niveau van het onderwijsteam van het regulier onderwijs te handelen om hen te ondersteunen bij het project om redelijke aanpassingen te doen wanneer een verzoek wordt ingediend en om hun vragen te beantwoorden. Vervolgens werken we samen aan de ontwikkeling van differentiatiesystemen en een oordeelkundige, persoonlijke ondersteuning.

De belangrijkste doelstellingen van haar missie zijn:

- Scholen informeren over redelijke aanpassingen (wettelijke bepalingen, typologie, tool sheets...);
- Leerkrachten begeleiden bij de uitvoering van redelijke aanpassingen;
- Tools voorstellen voor de ondersteuning van leerlingen met speciale behoeften aan de pedagogische en educatieve teams van reguliere scholen.

Als gevolg van deze verbintenis is voor het schooljaar 2019/2020 een verslag opgesteld over het voorzien van redelijke aanpassingen en integratie in reguliere scholen. In het basisonderwijs hebben 7 van de 24 scholen in 2019-2020 redelijke aanpassingen gedaan voor 34 leerlingen met speciale behoeften. Op het niveau van het secundair

²⁰ Nieuwe doelstelling 2020-2022.

onderwijs hebben 5 van de 15 scholen leerlingen in integratie en 9 scholen hebben redelijke aanpassingen gedaan voor 73 leerlingen met speciale behoeften.

Daarnaast heeft de Haute Ecole Francisco Ferrer een opvang- en begeleidingsdienst voor studenten met speciale behoeften. Deze dienst is bedoeld om de integratie van deze studenten in het hoger onderwijs te bevorderen.

Deze kan gebruikt worden voor:

- een analyse van de aanvraag voor redelijke aanpassingen (bv. aanpassing van de examenduur, cursusmateriaal, toegankelijkheid van gebouwen en terreinen, enz.);
- coördinatie van de antwoorden op deze verzoeken (bv. contact opnemen met de steunpunten voor de categorieën, verslag uitbrengen aan de betrokken diensten, overeenkomsten, enz);
- een evaluatie gedurende het hele jaar van de integratie van de student (bv.: evaluatiegesprek aan het einde van de quadrimesters, maandelijkse bijeenkomsten van de steunpunten voor de categorieën, enz.)

Doelstelling 2.2: De toegang van kinderen met speciale behoeften tot buitenschoolse diensten en activiteiten wordt bevorderd.

Context:

De inclusie van kinderen met speciale behoeften wordt ook bereikt door middel van buitenschoolse activiteiten en faciliteiten.

Met zijn 26 Franstalige kribbes, 3 tijdelijke opvangen en 6 Nederlandstalige kribbes biedt de Stad Brussel een gediversifieerde en toegankelijke service voor iedereen. Jeugdcentra, Huizen voor het Kind, bibliotheken, speeltuinen maar ook het MAAC²¹, BruSurf en de talrijke activiteiten rond stages, verblijven en vakanties voor kinderen vereisen personeel en een aangepaste logistiek om jongeren met een handicap te kunnen ontvangen.

Tot slot heeft de Stad verschillende speeltuinen in haar groene ruimtes. Om inclusief te zijn, moeten ze idealiter toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers en moeten ze spellen aanbieden die aangepast zijn aan verschillende handicaps.

Algemene acties:

- ✓ Kinderen met speciale behoeften opnemen door infrastructures en diensten aan te passen, in kribbes, naschoolse opvang en speeltuinen.
- ✓ Opleidingen organiseren voor kinderverzorgers en voor alle onderwijsteams en jeugdwerkers in de jeugdsector over de zorg voor kinderen met speciale behoeften.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Demografie III - Antenne Jonge Kind
- Departement Openbaar Onderwijs
- Dienst Jeugd
- Dienst Groene ruimten

---

²¹ Huis voor Hedendaagse Kunst van de Kartuiers.

Specifieke acties:

ACTIE 2.2-1: *De kribbes van de Stad toegankelijk maken voor PBM's waar de infrastructuur het toelaat (installatie van een lift, hellingen, enz.).*

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke gebouwen waarin de kribbes van de Stad zijn ondergebracht.

Voortgang

Van de 35 huidige structuren zijn er 30 toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit. De 5 overige structuren zijn om verschillende redenen niet toegankelijk²².

In 2018 en 2019 hebben drie nieuwe kribbes hun deuren geopend: de kribbe “l’île aux enfants” in de Modelwijk, de ecokribbe Wangari Maathai en de ecokribbe Régine Orfinger in het hart van de ecowijk Tivoli. In 2018 verhuisde Eclusier Cogge-kribbe ook naar een nieuw gebouw aan de Koninginnelaan. Deze 4 nieuwe gebouwen zijn 100 % toegankelijk.

ACTIE 2.2-2: *Het aantal kinderen met speciale behoeften die geen gespecialiseerde en/of medische begeleiding nodig hebben in de kribbes van de Stad verhogen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal kinderen met speciale behoeften in de kribbes.
- ✓ Soorten vertegenwoordigde handicaps.

Voortgang

Verschillende kribbes in de Stad vangen momenteel kinderen met speciale behoeften op. Meestal gaat het om kinderen met syndroom van Down, met gehoor- of gezichtsstoornissen of met psychische stoornissen die vaak worden ontdekt tijdens het verblijf van het kind in de kribbe.

---

²² Timmerlieden en Grevelingen: trappen aan de hoofdingang; Molenbeek, Locquenghien en Neybergh: geen lift om de verdiepingen te bereiken. De kribbe van Locquenghien is gehuisvest in een beschermd gebouw.

ACTIE 2.2-3: *Het personeel van de kribbes opleiden in de zorg voor kinderen met verschillende soorten handicaps (opleiding in gebarentaal, enz.).*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten opleidingen.
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang

Er bestaan geen gespecialiseerde kinderverzorgsters, daarom worden de kinderverzorgsters in de kribbes van de Stad ondersteund door een pool van kinderpsychologen en in samenwerking met de Organisation et Coordination de l'Aide Précoce pour l'Inclusion (OCAPI)²³, die het personeel professioneel kan ondersteunen.

ACTIE 2.2-4: *Het aanbod van spellen en speelgoed die ter beschikking worden gesteld aan kinderen in kribbes uitbreiden, met inbegrip van speelgoed dat is aangepast aan kinderen met een handicap (motorisch en/of sensorisch).*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten spellen en speelgoed die geschikt zijn voor kinderen met speciale behoeften.

Voortgang

Het aanbod aan spellen en speelgoed dat momenteel in de kribbes beschikbaar is, omvat geen voorzieningen voor kinderen met speciale behoeften.

ACTIE 2.2-5: *Het personeel van de Huizen voor het Kind opleiden in de zorg voor kinderen met speciale behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opleidingen.
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

---

²³ OCAPI is een proefproject dat wordt uitgevoerd door verschillende ondersteuningsdiensten uit Brussel. Dit project wordt ondersteund door zowel het ONE als door PHARE. De belangrijkste doelstelling is het bevorderen van de inclusie in de zorgsetting voor jonge kinderen met een gediagnosticeerde handicap of waarvan de ontwikkeling binnen de zorgsetting in het geding is.

Voortgang

32 ambtenaren hebben eind 2018 een driedaagse opleiding gevolgd met als titel “Buitenschoolse inclusie: kwaliteitsopvang voor iedereen”.

ACTIE 2.2-6: Animatoren op de speelpleinen coachen door tijdelijk aangeworven pedagogische referenten om de kwaliteit van de opvang van alle kinderen te verbeteren.

Indicatoren

✓ Aantal afspraken.

Voortgang

Er zijn 2 coaches aangeworven om de animatoren te begeleiden op de speelpleinen van 2018. Het gebrek aan sollicitaties die aan de functieomschrijving voldeden, leidde tot de tijdelijke opschorting van de functie. Er wordt momenteel nagedacht over de strategie die moet worden gevolgd om deze posten in te vullen.

ACTIE 2.2-7: Kinderen met speciale behoeften individueel begeleiden bij vakantieactiviteiten.

Indicatoren

✓ Aantal ondernomen acties

Voortgang

Om in te spelen op de toename van de opkomst bij vakantieactiviteiten in het algemeen, maar ook om tegemoet te komen aan de behoeften van alle kinderen, met name die welke specifieke aandacht behoeven, zijn de teams van animatoren versterkt. In 2019 werden 676 aanwervingen gedaan en in 2018 643, een stijging van 33 aanwervingen.

Parallel aan deze toename van de aanwervingen kan het team van Coördination des Activités de Vacances van tijd tot tijd ingrijpen om de animatoren te ondersteunen bij de individuele begeleiding van kinderen met speciale behoeften binnen de activiteiten. In de zomer van 2019 werden 4 geïndividualiseerde begeleidingen uitgevoerd en in de zomer van 2020 9 geïndividualiseerde begeleidingen

ACTIE 2.2-8: *De buitenschoolse verzorgers van gemeentescholen opleiden om voor kinderen met speciale behoeften te zorgen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opleidingen.
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang

27 buitenschoolse verzorgers kregen een 3-daagse opleiding getiteld: “Buitenschoolse inclusie: een kwaliteitsvol onthaal voor iedereen” in 2018.

23 buitenschoolse verzorgers kregen een 3-daagse opleiding getiteld: “Buitenschoolse inclusie: een kwaliteitsvol onthaal voor iedereen” in 2019.

ACTIE 2.2-9: *De Coördinatie Opvang Vrije Tijd opleiden in de opvang van kinderen met speciale behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opleidingen.
- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang

Twee coördinatrices van Opvang Vrije Tijd kregen een 3-daagse opleiding met als titel: “Buitenschoolse inclusie: een kwaliteitsvol onthaal voor iedereen” in 2018.

ACTIE 2.2-10: *Het functieprofiel van de leden van het team van **Coordination des Activités de Vacances** doen evolueren in de richting van de verwerving van specifieke vaardigheden voor de opvang van kinderen met speciale behoeften.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang

Een personeelslid binnen het team van Coordination des Activités de Vacances is sinds april 2019 aangeworven en is gekwalificeerd voor de individuele begeleiding van kinderen met speciale behoeften.

De andere leden van het team van Coordination des Activités de Vacances worden opgeleid in de zorg voor kinderen met speciale behoeften of beschikken over de vaardigheden die nodig zijn om zich te kunnen inzetten.

ACTIE 2.2-11: *Het functieprofiel van verantwoordelijken-coördinatoren op de speelpleinen laten evolueren met het oog op het verwerven van vaardigheden die specifiek zijn voor de inclusie van kinderen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opgeleide personeelsleden

Voortgang

De verantwoordelijken-coördinatoren van de speelpleinen hebben de bijzonderheid dat ze met een overeenkomst voor bepaalde tijd worden aangeworven. Deze laatsten zullen echter bewust worden gemaakt voor de kwestie en zullen worden uitgenodigd om een opleiding te volgen over de inclusie van kinderen met speciale behoeften. Wanneer nieuwe verantwoordelijken-coördinatoren worden aangeworven, zal worden gezocht naar vaardigheden die specifiek zijn voor de inclusie van kinderen met speciale behoeften.

ACTIE 2.2-12: *Pedagogische en bewustmakingsinstrumenten creëren en beschikbaar stellen om de inclusie van kinderen met speciale behoeften te bevorderen in buitenschoolse structuren.*

Indicatoren

- ✓ Aantal pedagogische instrumenten
- ✓ Aantal bereikte buitenschoolse structuren.

Voortgang

De creatie van deze pedagogische instrumenten wordt momenteel bestudeerd.

ACTIE 2.2-13: *Ontmoetingen organiseren tussen actoren in de buitenschoolse opvang op het grondgebied met als thema de opvang van iedereen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal ontmoetingen.
- ✓ Aantal deelnemende buitenschoolse structuren.

Voortgang

Op 27 november 2020 is er een ochtend van bezinning en vergadering over het thema Opvang voor iedereen gepland tussen de actoren in de opvang op het grondgebied en de verenigingen/professionals die actief zijn op het gebied van handicaps (Badje VZW, de cel Toegankelijkheid Inclusie Onderzoek en Nieuwigheden van het ONE (CAIRN), enz...).

ACTIE 2.2-14: De toegankelijkheid van informatie over buitenschoolse opvang voor kinderen met speciale behoeften verbeteren.

Indicatoren

- ✓ Aantal ondernomen acties

Voortgang

Een telling van de actoren in de opvang die de buitenschoolse inclusie op het grondgebied beoefenen, werd uitgevoerd door de Coördinatie Opvang Vrije Tijd met het oog op de ontwikkeling van de zoekmachine voor buitenschoolse activiteiten op de website van Jeunesse à Bruxelles en de heruitgave van de brochure “Pose Ton Cartable” die onder meer tot doel heeft de zichtbaarheid van het buitenschoolse inclusieve onthaalaanbod op het grondgebied te verbeteren.

Jeunesse à Bruxelles is van plan haar website aan te passen om de toegankelijkheid van de informatie te verbeteren (gebarentaal, grote letters, pictogrammen, makkelijk te lezen en te begrijpen versies, enz.).

ACTIE 2.2-15: De vertegenwoordiging van personen met een handicap binnen de overlegorganen van Opvang Vrije Tijd verbeteren.

Indicatoren

- ✓ Aantal overlegvergaderingen.
- ✓ Aantal deelnemende structuren.

Voortgang

3 structuren die rechtstreeks in contact staan met kinderen met speciale behoeften (de Fédération Nationale pour la Promotion des Handicapés (FNPH), de directie van de vrij school voor speciaal onderwijs Nos Pilifs en de oudervereniging van de school Nos Pilifs) zijn in 2018 toegetreden tot de vernieuwde Gemeentecommissie voor de opvang. Sinds 2018 hebben er 6 vergaderingen van de Gemeentecommissie voor de opvang plaatsgevonden. De Gemeentecommissie voor de opvang heeft tot doel overleg te plegen

over de problemen die door de actoren in de opvang en de gezinnen worden ondervonden en over de acties die moeten worden ondernomen om de kwaliteit van de opvang voor iedereen te verbeteren.

ACTIE 2.2-16: Samenwerkingen ontwikkelen tussen de verschillende diensten van de jeugdsector om synergieën tot stand te brengen en te zoeken naar nieuwe initiatieven die de zorg voor kinderen met bijzondere behoeften ten goede komen

Indicatoren

- ✓ Aantal samenwerkingen.

Voortgang

Sinds 2019 zijn er 4 samenwerkingen en synergieën opgezet. 1 vergadering in 2019 en 2 vergaderingen in 2020 werden gehouden tussen de cellen Opvang Vrije Tijd en Vakantieactiviteiten om acties te plannen om de toegankelijkheid van de activiteiten te verbeteren. 1 vergadering in 2020 werd gehouden tussen de cellen Opvang Vrije Tijd en Coördinatie van de gepersonaliseerde begeleidingsmechanismen binnen het Openbaar Onderwijs om de missies van elk van de diensten te kennen en de bestaande pedagogische instrumenten te delen. 1 vergadering in 2019 en 1 vergadering in 2020 werden gehouden tussen de cel Opvang Vrije Tijd en de cel Toegankelijkheid Inclusie Onderzoek en Nieuwigheden van het ONE (CAIRN) om de middelen en instrumenten die aan de actoren van de opvang op het grondgebied moeten worden voorgesteld, te verhogen, maar ook om de doelstellingen van een ontmoeting tussen de actoren van de opvang te bepalen om te werken aan het thema van de opvang van iedereen. Er wordt samengewerkt tussen de Coördinatie Opvang Vrije Tijd en Openbaar Openbaar Onderwijs in het kader van een telling van het reële aantal kinderen met speciale behoeften op gemeentelijke scholen.

De Coördinatie Opvang Vrije Tijd maakte ook deel uit van de werkgroep “Inclusie” onder leiding van de Coördinatoren Opvang Vrije Tijd van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die zich bezighield een buitenschools inclusieproject op zijn grondgebied: in 2018 werden 4 vergaderingen met ervaren inclusie-actoren georganiseerd voor het delen van instrumenten en strategische beschouwingen over dit thema. De groep is in 2019 ontbonden.

De cellen Vakantieactiviteiten en Coördinatie Opvang Vrije Tijd zijn van plan contact op te nemen met de diensten die zich bezighouden met de inclusie in de andere gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om acties te ontwikkelen die in overeenstemming zijn met de realiteit op het terrein van de vakantieactiviteiten van de Stad Brussel.

ACTIE 2.2-17: *De toegankelijkheid van de gebouwen die door de dienst Jeugd worden beheerd, verbeteren door bestaande voorzieningen (trapliften, toiletten voor personen met beperkte mobiliteit, enz.) die momenteel buiten gebruik zijn, te repareren en op te knappen en door een maximale toegankelijkheid te garanderen tijdens grote nieuwbouw- en renovatieprojecten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal uitgevoerde heraanlegwerken.
- ✓ Aantal toegankelijke gebouwen.

Voortgang

De jeugdstructuren (Huizen voor het Kind en jeugdcentra) zijn globaal gezien allemaal toegankelijk, aangezien ze allemaal, behalve Brusurf en Modelwijk, een toegankelijke gelijkvloerse verdieping hebben. Het gebouw aan de Modelwijk is alleen bereikbaar met een traplift, die momenteel wordt gerepareerd. Ook de trapliften van de jeugdhuisen van N-O-H en Dolto voor de toegang tot de verdiepingen worden gerepareerd. Alle recente structuren (Utopia, Hageltoren,...) zijn volledig toegankelijk voor PBM's.

ACTIE 2.2-18: *De samenwerking versterken met het netwerk van verenigingen die actief zijn op het gebied van handicaps om de teams van de Huizen voor het Kind te begeleiden tijdens onder andere activiteiten, verblijven,..*

Indicatoren

- ✓ Aantal samenwerkingsverbanden tussen vzw's die zich inzetten voor de inclusie van kinderen met bijzondere behoeften en de Huizen voor het Kind.

Voortgang

Er zijn samenwerkingsverbanden opgezet tussen de Huizen voor het Kind Sint-Andries en Versailles en SUSA (Gespecialiseerde Universitaire dienst voor personen met autisme).

In de periode 2018-2020 hebben de Huizen voor het Kind geen aanvragen ontvangen van organisaties of personen om kinderen met speciale behoeften op te vangen. Als gevolg daarvan waren er geen nieuwe samenwerkingen tussen de Huizen voor het Kind en de vzw's die zich inzetten voor de inclusie van kinderen met speciale behoeften.

ACTIE 2.2-19: *Het IT-materiaal dat ter beschikking wordt gesteld aan de gebruikers van het Brusurfcentrum diversifiëren om het aanbod aan te passen aan de verschillende soorten handicaps.*

Indicatoren

- ✓ Aantal beschikbare IT-tools aangepast aan handicaps.

Voortgang

Geen aangepast materiaal en/of diensten tot op heden.

Het *Brusurfcentrum*, gelegen op de eerste verdieping van een oud huis zonder lift, is ontoegankelijk voor rolstoelgebruikers - omdat het gebouw oud is, is het onmogelijk om de verdieping toegankelijk te maken.

ACTIE 2.2-20: *Het aanbod van materialen (boeken, audio,...) aangepast aan blinde of slechtziende kinderen en volwassenen in de bibliotheken van de Stad uitbreiden.*

Indicatoren

- ✓ Aantal bibliotheken met een aangepast aanbod voor slechtzienden en blinden.

Voortgang

In 2018 hadden de 12 bibliotheken van de Stad elk minstens één audioboek (cassette of CD). De bibliotheken van de Rijke Klaren (1012 audioboeken) en Laken (1587 audioboeken) zijn het best voorzien. De BIMA en de Brunfaut-bibliotheek hadden slechts één audioboek. Het aanbod van de 8 resterende bibliotheken varieerde van 3 tot 82 audioboeken²⁴.

8144 boeken in groot lettertype voor volwassenen waren beschikbaar in 5 van de 12 bibliotheken van de Stad. Het aanbod was het grootst in de bibliotheken van de Rijke Klaren (5294) en Laken (2702)²⁵.

In 2020 zal de encyclopedische collectie bestaan uit 2538 audioboeken en 3045 boeken in grote letters. De Centrale Bibliotheek heeft 5416 boeken in grote letters. De twee

---

²⁴ Adolphe Max: 7; Artistique: 10; Breugel: 82; Charles Janssen: 14; Haren: 3; Mutsaard: 33; N-O-H: 13; E. Carter: 44.

²⁵ Adolphe Max: 51; Bruegel: 92; N-O-H: 5.

collecties in de bibliotheken van de Rijke Klaren en Laken worden ter beschikking gesteld van alle Brusselse bibliotheken, inclusief de buurtbibliotheken²⁶.

De bibliotheken zijn veel meer dan een verzameling boeken voor een specifiek publiek, en hebben een Leesontwikkelingsplan ontwikkeld met betrekking tot hun acties ten behoeve van het publiek met een handicap. Dit omvat verschillende acties met betrekking tot kinderen en volwassenen met een handicap:

In de bibliotheek in Neder-Over-Heembeek:

- Onthaal van autistische stagiairs meerdere malen per jaar
- Creatieve workshops voor personen met een mentale handicap (aangepaste boekencollecties)
- Onthaal van een aangepast werkbedrijf (Ferme Nos Pilifs)
- Deelname aan de Middagen omtrent Personen met een handicap
- Lezen op schermen

In de bibliotheek van Laken:

- Sprookjes in het Frans en in gebarentaal
- Bibliotheek aan huis
- Onthaal van autistische stagiairs
- Onthaal van het Centre de Vie (Jette) (1x/week in de schoolperiode)
- Lezen op schermen

In de BRUEGEL-bibliotheek

- Alzheimer-workshops (Dagcentrum Sint-Monika)
- Lezen op schermen

ACTIE 2.2-21: *De toegankelijkheid verbeteren van **de speeltuinen** en **sportvelden** en de daar geïnstalleerde **infrastructuren** diversifiëren om een reeks spellen aan te bieden die aangepast zijn aan verschillende soorten handicaps.*

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke speeltuinen en sportvelden.
- ✓ Aantal infrastructuren die zijn aangepast aan een of meer soorten handicaps.
- ✓ Doorgegeven informatie (website van de Stad en andere) over de toegankelijkheid van speeltuinen en sportvelden.

---

²⁶ Overzicht van de 2538 audioboeken en 8461 boeken in grote letters beschikbaar op www.biblio.brussels

Voortgang

Hoewel er behoefte is aan een diepgaander onderzoek, is het bij een eerste beoordeling nodig om de inspanningen om multifunctionele speelplaatsen en sportvelden toegankelijker te maken, te intensiveren. Ongeschikte treden en bekledingen (houtsnippen, zand, grind, gras, ...) verhinderen vaak de toegang voor rolstoelgebruikers tot verschillende ruimtes. Een tiental van de ongeveer zestig speeltuinen zijn toegankelijk²⁷ of gedeeltelijk toegankelijk, maar bieden geen aangepaste speeltoestellen aan. In het Park van Brussel is een deel van de geïnstalleerde speeltuin zo ontworpen dat hij toegankelijk is en speeltoestellen aanbiedt die aangepast zijn aan gehandicapte kinderen. Het park van Osseghem beschikt over een sportparcours aangepast aan verschillende soorten handicaps (PBM's en andere).

ACTIE 2.2-22: De toegankelijkheid waarborgen en de jongeren en het personeel van de jeugdcentra (JC's) bewust te maken van de gehandicaptenproblematiek .

Indicatoren

- ✓ Soorten maatregelen die worden uitgevoerd om de toegankelijkheid van de centra te verbeteren.
- ✓ Aantal en soorten activiteiten die binnen de verschillende JC's worden georganiseerd met betrekking tot het thema handicap.

Voortgang

Op het niveau van het netwerk van 7 jeugd- en wijkcentra/huizen is slechts één centrum niet toegankelijk voor PBM's. Het lijkt er echter op dat er inspanningen moeten worden geleverd om alle handicaps (visueel gehandicapten, slechthorenden, enz.) op grotere schaal aan te pakken. Naast de maatregelen op het gebied van fysieke toegankelijkheid moeten er meer specifieke maatregelen worden genomen (identificatie van de behoeften van de verschillende doelgroepen, bewegwijzering, actieplan, ondersteuning van teams, enz.)

Daarnaast zijn er voor 2020-2021 bewustmakingsactiviteiten over handicaps gepland binnen het jeugdcentrum Locomotive (Noordwijk), om jongeren voor dit thema open te stellen. Aangezien sociale uitsluiting en segregatie sterk aanwezig zijn in de Noordwijk, wil het project "A cœur ouvert" van JH Locomotive jongeren bewust maken van een van de vele vormen van uitsluiting, namelijk die van personen met een handicap. Het project heeft tot doel jongeren te helpen begrijpen en zich bewust te worden van de realiteit van personen met een handicap; stereotypen van personen met een handicap te doorprikken

---

²⁷ Brigittinen, Maximiliaanpark, Nieuwe Graanmarkt, Oude Graanmarkt, Park van Osseghem, Papenest, Montserratblok, Pottenbakkers, Ramaekersblok, Slakkengang, Willemsplein, Park van Brussel, Zavelput.

door middel van ontmoetingen en uitwisselingen en vragen en reflectie aan te moedigen (over het dagelijks leven van personen met een handicap, hun rechten, infrastructuur en toegankelijkheid van diensten voor “iedereen”, etc.).

Doelstelling 2.3: De toegang tot werkgelegenheid bevorderen voor personen met een handicap

Context:

De autonomie en sociale integratie van personen met een handicap wordt sterk beïnvloed door hun deelname aan het arbeidsproces²⁸.

De Stad Brussel heeft de plicht, niet alleen als lokale overheid maar ook als een van de grootste werkgevers op het grondgebied van de Stad, om de integratie van personen met een handicap, en meer in het bijzonder jonge gehandicapten, op de arbeidsmarkt te vergemakkelijken. Hiervoor zijn instrumenten ontwikkeld, met name door Unia²⁹.

In zijn algemeen beleidsprogramma 2012-2018 wilde het College van Burgemeester en Schepenen het aantal personen met een handicap verhogen tot 3 %. Hiertoe is een actieplan voor de integratie van personen met een handicap opgesteld en uitgevoerd voor de periode 2013-2018³⁰.

Algemene acties:

- ✓ De aanwerving en integratie van personen met een handicap onder het personeel van de Stad bevorderen.
- ✓ De belangrijkste werkgevers in de Stad bewust maken van de inclusie van personen met een handicap.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Personeel
- Departement Openbaar Onderwijs
- OCMW
- Entiteit Economische Zaken - Werkcentrale

---

²⁸ Artikel 27 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Werk en werkgelegenheid.

²⁹ [https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/brochure-aan-het-werk-met-
een-handicap-qr](https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/brochure-aan-het-werk-met-een-handicap-qr)

<https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/ediv-module-handicap-2017>

³⁰ https://www.bruxelles.be/sites/default/files/bxl/plan_daction_2013-2018_fr.pdf

Specifieke acties:

ACTIE 2.3-1: De **doelstelling** die de Stad Brussel zich in het kader van haar **werkgelegenheidsprogramma** voor **personen met een handicap** heeft gesteld, **verhogen tot 3%** en de quota compenseren die mogelijk niet worden bereikt via aanbestedingen die voorbehouden zijn aan bedrijven die aangepast werk aanbieden³¹.

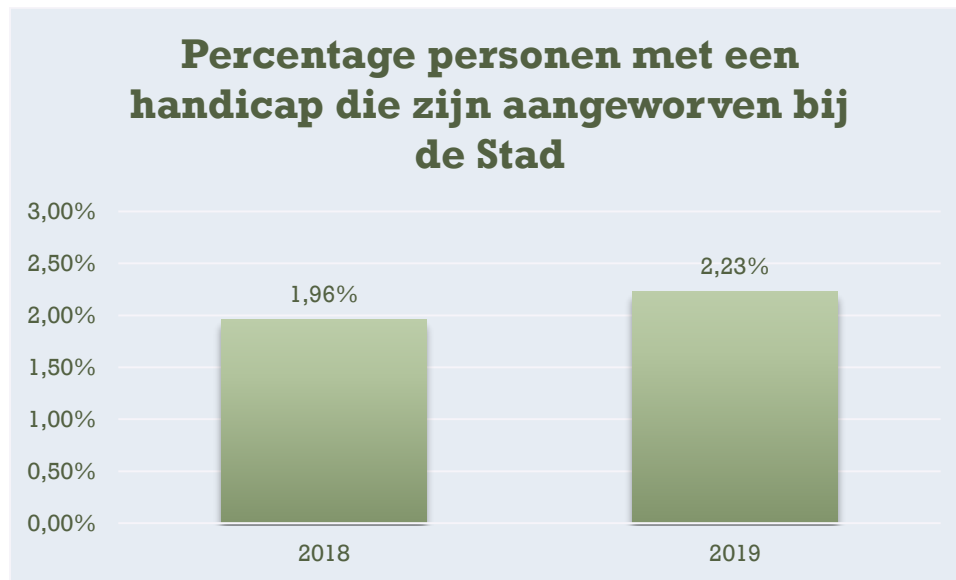
Indicatoren

- ✓ Percentage personen met een handicap aangeworven bij de Stad.

Voortgang

Begin 2018 werd 1,96 % van het personeel van de Stad erkend als gehandicapt³².

In de loop van 2019 hebben 5 personen met een handicap zich bij het personeel van de Stad gevoegd.

³¹ De ordonnantie betreffende de verplichting om personen met een handicap aan te werven in de lokale besturen, vastgesteld door het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 2 februari 2017 legt de besturen van de lokale overheden op om minstens één persoon met een handicap halftijds aan te werven per twintig voltijdse medewerkers, wat overeenstemt met 2,5 % van het totale personeelsbestand: https://www.etaamb.be/nl/beschikking-van-02-februari-2017_n2017010569.html

³² Percentage berekend op basis van de criteria vermeld in de gewestelijke verordening van 2 februari 2017 en het uitvoeringsbesluit van 14 december 2017. Dit geldt momenteel niet voor personeel dat werkzaam is in het openbaar onderwijs.

ACTIE 2.3-2: *Jaarlijks een dag gewijd aan werkzoekenden met een handicap organiseren als onderdeel van een week Werk bij de Stad.*

Indicatoren

- ✓ Aantal deelnemers
- ✓ Aantal personen met een handicap die hebben deelgenomen aan een aanwervingsdag, aangeworven door de Stad Brussel.

Voortgang

Tot nu toe is er geen soortgelijk initiatief georganiseerd.

Toch heeft de HR-afdeling van de Stad deelgenomen aan Brug naar werk, georganiseerd door de Werkcentrale in juni 2018.

ACTIE 2.3-3: *De acties ter bevordering van de Stad Brussel als werkgever opvoeren om personen met een handicap aan te moedigen om te solliciteren, gericht op netwerken, verenigingen en sites die vooral gericht zijn op het doelpubliek.*

Indicatoren

- ✓ Aantal acties gericht op gehandicapte werkzoekenden om de Stad Brussel als werkgever te promoten.

Voortgang

In het kader van het actieplan voor de integratie van personen met een handicap onder het personeel van de Stad zijn verschillende acties ondernomen op het gebied van: aanwerving (in 2010 is een specifieke oproep voor spontane sollicitaties van personen met een handicap gelanceerd - een aangepast formulier is beschikbaar op de website van de Stad); aanpassing van de selectieprocedure; opleiding en integratie.

Een personeelslid wordt belast met de inzet van dit actieplan en met het toezicht op de integratie van personen met een handicap op de werkplek.

Er bestaan samenwerkingsverbanden tussen de Stad en verenigingen van personen met een handicap (Brailleliga, Infosourds, Fevlado, Oeuvre Nationale des Aveugles,...) om personeelsadvertenties op grotere schaal te verspreiden en het doelpubliek te bereiken.

Alle informatie over deze mechanismen wordt op de website van de Stad Brussel vermeld via de pagina die bestemd is voor gebruikers die zich als gehandicapte identificeren en via de werkgelegenheidspagina.

ACTIE 2.3-4: *De mechanismen voor het **verhogen** van het aantal **personen met een handicap** die in de verschillende structuren van het OCMW werken, worden versterkt.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soort initiatieven ter versterking van het aanwervingsmechanisme en de inclusie van personen met een handicap bij het personeel van het OCMW.
- ✓ Aantal personen met een handicap onder het personeel van het OCMW.

Voortgang

Binnen de directie (voorzitter, OCMW-raad en secretaris-generaal) van het OCMW bestaat er een reële bereidheid om het HR-beleid te versterken om de 3 % voltijdse werknemers te bereiken die als “persoon met een handicap” worden erkend. Op dit moment zijn slechts 3 van de 1743 medewerkers van het OCMW officieel gehandicapt verklaard.

Er worden verschillende acties ondernomen om dit cijfer te verhogen: verspreiding van werkaanbiedingen via Bataclan en Actiris, dat met Phare samenwerkt, opname van een bepaling in de verschillende overheidsopdrachten in verband met de aanwerving om de integratie van gehandicapten aan te moedigen, opname van een pro-diversiteitsformulering aan het einde van de werkaanbieding, reflectie over acties ter bevordering van de diversiteit in al haar vormen.

ACTIE 2.3-5: *De versterking van de mechanismen om het aantal **personen met een handicap** dat bij **Bravvo vzw** werkt, te **verhogen**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soort initiatieven ter versterking van de aanwerving en integratie van personen met een erkende handicap onder het personeel van Bravvo.
- ✓ Aantal personen met een handicap onder het personeel van Bravvo per type functie en dienst.

Voortgang

De wens binnen de vzw is om zich aan te sluiten bij de gemeentelijke en gewestelijke doelstellingen die gericht zijn op het versterken van de werkgelegenheid voor personen met een handicap. Op dit moment is dit effectieve aantal beperkt.

Er worden verschillende maatregelen overwogen om de integratie binnen de structuur te versterken: doorlichting van de interne mogelijkheden, voorstellen voor verbetering, identificatie van de middelen en de partners, verspreiding van de werkaanbiedingen aan

meer gespecialiseerde verenigingen (met name via Actiris), aanpassing van het aanbod aan de diversiteit, deelname aan de werkevenementen over dit thema.

ACTIE 2.3-6: Op initiatief van de Werkcentrale een **ontmoetingsdag** organiseren **rond het thema werkgelegenheid en lichamelijke handicaps** om actoren uit de vrijwilligerssector die gehandicapt en de belangrijkste werkgevers op het grondgebied van de Stad vertegenwoordigen, samen te brengen. Het doel is om goede praktijken uit te wisselen en relevante acties te identificeren om de actoren te ondersteunen bij hun inspanningen voor de aanwerving en inclusie van het doelpubliek.

Indicatoren

- ✓ Aantal en diversiteit van de deelnemers.
- ✓ Conclusie/opvolging van de vergadering.

Voortgang

Op 26 juni 2018 organiseerde de Werkcentrale, in samenwerking met de Bataclan, de UCM en de vzw Le 8ième Jour, het evenement “Brug naar werk” in het Stadhuis, een dag gewijd aan het motiveren van Brusselse werkgevers van verschillende horizonten om werkzoekenden met een handicap in dienst te nemen. In de ochtend werden verschillende presentaties en getuigenissen gedeeld. In de namiddag vond een echte jobbeurs plaats waar werkzoekenden en werkgevers elkaar konden ontmoeten.

Een tweede editie zou in het voorjaar van 2020 plaatsvinden, maar moest vanwege gezondheidsmaatregelen worden uitgesteld tot 27 oktober. Deze keer vond de bijeenkomst plaats in de Erezaal van het Koning Boudewijnstadion op de Heizel. Er waren ook hulp- en begeleidingsverenigingen aanwezig die hun diensten aan werkgevers en werkzoekenden bekend wilden maken.

3. TOEGANKELIJKHEID VAN DE STAD EN HAAR DIENSTEN

Doelstelling 3.1: De toegankelijkheid van de openbare ruimte op het grondgebied van de Stad waarborgen

Context:

Om de autonomie van personen met een handicap in hun mobiliteit te waarborgen, is het van essentieel belang om de obstakels die zij op de weg tegenkomen, zoveel mogelijk te beperken en een toegankelijke verbinding tussen het vervoer en de openbare ruimte te garanderen³³. Met het oog op een inclusief voetgangersbeleid heeft de Stad zich aangesloten bij het gewestelijke PAVE-project³⁴ dat bestaat uit het diagnosticeren en verbeteren van de toegankelijkheid van alle wegen en openbare ruimten op haar grondgebied³⁵. De diensten voor wegeniswerken maken ook gebruik van de applicatie³⁶ *Fix my street*, opgezet door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, om te reageren op de anomalieën die op de wegen van de Stad worden gemeld.

Naast de nodige inspanningen om toegankelijke wegen te verzekeren, is het van essentieel belang om aangepaste diensten (sanitaire voorzieningen, enz.) aan te bieden om het bezoeken van openbare plaatsen voor personen met een handicap te vergemakkelijken.

Met de website *Bruxellespour tous*³⁷, die in 2007 in samenwerking met AMT Concept werd gecreëerd, zet de Stad zich ten slotte niet alleen in voor de verbetering van de toegankelijkheid van de Stad, maar ook voor de voorlichting van het betrokken publiek. Eind 2017 werd de webapplicatie *Handy.Brussels*³⁸ gelanceerd door de vzw AMT Concept in samenwerking met de Stad Brussel en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze app geeft informatie over de toegankelijkheid van openbare en particuliere plaatsen op het grondgebied van de Stad en de omliggende gemeenten.

Algemene acties:

- ✓ De toegankelijkheid van alle openbare plaatsen (wegen, gebouwen, parken, begraafplaatsen) die eigendom zijn van de Stad, verbeteren en ze meer inclusief maken om de autonomie van personen met een handicap te bevorderen.
- ✓ De communicatiekanalen tussen de diensten van de Stad en haar burgers over de toegankelijkheid van de openbare ruimte versterken en diversifiëren.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Wegeniswerken
- Departement Stedenbouw

---

³³ Artikel 9 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Toegankelijkheid:

³⁴ https://mobilite-mobiliteit.brussels/nl/pave?set_language=nl

³⁵ <https://mobilite-mobiliteit.brussels/nl/professionals/technische-publicaties> en <https://mobilite-mobiliteit.brussels/sites/default/files/04-vm-pbm-nl-web.pdf>

³⁶ <https://fixmystreet.brussels/>

³⁷ <http://www.brusselsforall.be/> van *Bruxellespour tous.be*

³⁸ <https://handy.brussels/>

- Departement Openbaar Erfgoed
- OCMW
- Groene ruimten
- VZW Bravvo
- Dienst Netheid

Specifieke acties:

ACTIE 3.1-1: *Verder gaan met de **heraanleg van wegen en openbare ruimten** in overeenstemming met de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV)³⁹ en in het kader van het PAVE om **de toegankelijkheid** voor PBM's te **garanderen**.*

Indicatoren

- ✓ Voortgang van de heraanleg van wegen en openbare ruimten in overeenstemming met de bevindingen en aanbevelingen van het PAVE.

Voortgang

De heraanleg die op het grondgebied van de Stad Brussel wordt uitgevoerd, beantwoordt ten minste aan de regels van de GSV. In 2021 zal een nieuwe versie van de GSV met uitgebreidere regels inzake toegankelijkheid worden uitgebracht, die door de betrokken diensten van de Stad moet worden toegepast.

De resultaten van het PAVE zijn tot op heden gecommuniceerd. De Stad Brussel, die al aanbevelingen heeft voor heraanleg in volgorde van prioriteit, afhankelijk van de intensiteit van het gebruik van de trajecten, wordt geacht zich door deze aanbevelingen te laten inspireren om de voortgang in de komende jaren te volgen. Op korte termijn zijn projecten voor de verbetering van bestaande oversteekplaatsen voor voetgangers gepland op een meerjarenbasis, zoals het project voor de Kroonveldstraat en de aangrenzende wegen (Duikerstraat, Terplaststraat, enz.) waar de randen van een vijftiental oversteekplaatsen voor voetgangers (en de installatie van podotactiele tegels) zijn aangepast om ze toegankelijk te maken voor alle gebruikers. Op middellange termijn worden de aanbevelingen van de GSV en het PAVE systematisch in aanmerking genomen bij projecten voor de ontwikkeling van gevels. Recente aanpassingen: (Philippe de Champagnestraat, Zwaluwenstraat, enz.) en toekomstige aanpassingen (Antwerpsepoort).

In 2019 werd de commissie voor actieve vervoerwijzen opgericht om vertegenwoordigers van fiets-, voetgangers- en PBM-verenigingen en deskundigen samen te brengen. De verschillende openbare ruimte- en mobiliteitsprojecten worden voor advies voorgelegd. Ze wordt voorgezeten door de Schepen van Mobiliteit en bestaat uit vertegenwoordigers

³⁹ <https://stedenbouw.irisnet.be/spelregels/stedenbouwkundige-verordeningen-svs/de-gewestelijke-stedenbouwkundige-verordening-gsv>

van het Kabinet van de Burgemeester, vertegenwoordigers van de fiets- en PBM-verenigingen, vertegenwoordigers van de politiezone Brussel-Hoofdstad-Elsene, ambtenaren van de Stad en het Gewest (Brussel Mobiliteit). Al naargelang de agenda kan de Commissie worden uitgebreid met andere actoren en relevante experts. Ze komt minstens zes keer per jaar samen.

ACTIE 3.1-2: *Dee **teams** van de departementen **Wegeniswerken** en **Stedenbouw** bewustmaken van en opleiden in de specifieke behoeften van mensen met alle soorten handicaps die verder gaan dan de minimumeisen van de GSV.*

Indicatoren

- ✓ Aantal mensen dat is opgeleid in de teams van wegeniswerken en stedenbouw.

Voortgang

In 2016 nam een medewerkster van het departement Stedenbouw deel aan een 11-daagse toegankelijkheidsopleiding, georganiseerd door een externe dienstverlener. In 2017 hebben 2 andere medewerkers van het departement deelgenomen aan een door Brulocalis georganiseerde opleiding tot Toegankelijkheidsadviseur over een periode van 2 maanden.

ACTIE 3.1-3: *De **gemeenschapswachten** (GW's) van **Bravvo vzw** **mobiliseren om vaststellingen van ongeschikte infrastructuren door te geven.***

Indicatoren

- ✓ Aantal vaststellingen van ongeschikte infrastructuren die door de gemeenschapswachten zijn geïdentificeerd (en uitgevoerde acties: doorverwijzing naar gespecialiseerde dienst).
- ✓ Aantal vaststellingen ingevoerd in Fix my street

Voortgang

In 2020 heeft een gezamenlijke reflectie met Bravvo vzw de volgende samenwerkingspiste geïdentificeerd: de gemeenschapswachten zouden elke problematische situatie (obstakels of beschadigingen...) op de wegen en in de openbare ruimte kunnen identificeren en doorgeven aan de bevoegde diensten (via de bevoegde diensten of Fix my street).

ACTIE 3.1-4: Een **checklist** van de APH ontwikkelen en die verspreiden onder de betrokken interne diensten en externe dienstverleners, om de **toegankelijkheid van de bouwplaatsen op de wegen en in de openbare ruimte** te garanderen.

Indicatoren

- ✓ Bestaan van een checklist.
- ✓ Aantal en soorten acties om de checklist te verspreiden.

Voortgang

Er bestaan richtlijnen voor de toegankelijkheid van wegen en openbare ruimten in aanbouw en deze worden min of meer gevolgd⁴⁰. Toch is het nog te vaak het geval dat oversteekplaatsen voor voetgangers te druk bezet of ongeschikt zijn voor gebruikers met een beperkte mobiliteit, waardoor de doorgang wordt beperkt en/of een gevaar voor hen ontstaat. Parkeerplaatsen voor PBM's worden ook vaak prioritair bezet door containers, machines, enz. tijdens bouwplaatsen.

De werkgroep Mobiliteit & Toegankelijkheid van de Wegen heeft nog niet aan deze tool kunnen werken.

ACTIE 3.1-5: Een **inventarisatie maken van de groene ruimten** van de Stad om de toegankelijkheid te beoordelen en aanbevelingen te doen voor heraanleg op basis van de structurele mogelijkheden.

Indicatoren

- ✓ Aantal geauditeerde sites die behoren tot de groene ruimten van de Stad.

Voortgang

Alle parken van de Stad hebben minstens één toegang die toegankelijk is voor personen met beperkte mobiliteit. Toch zijn er nog veel inspanningen nodig om het probleem van de hellingen en ongeschikte vloerbedekkingen aan te pakken, zodat personen met beperkte mobiliteit gemakkelijk kunnen circuleren. De flexibiliteit voor de heraanleg van de parken is soms zeer beperkt, omdat ze deel uitmaken van het beschermd erfgoed.

Een vademecum voor de toegankelijkheid van regionale parken voor personen met een beperkte mobiliteit werd recentelijk ontwikkeld door de dienst Groene Ruimten van Leefmilieu Brussel in samenwerking met lokale verenigingen. Dit document werd in 2020 nog niet beschikbaar gemaakt voor het publiek. De dienst Groene Ruimten van de Stad engageert zich om de richtlijnen in dit document toe te passen in de stadsplanning.

---

⁴⁰ https://www.etaamb.be/nl/beschikking-van-03-juli-2008_n2008031362.html

ACTIE 3.1-6: Grote ontwikkelings- of heraanlegprojecten die de toegankelijkheid van gebouwen, wegen en openbare ruimten kunnen beïnvloeden, voor advies en aanbevelingen voorleggen aan de APH.

Indicatoren

- ✓ Aantal projecten dat voor advies aan de APH is voorgelegd.

Voortgang

Er is geen inventarisatie van projecten die in het verleden aan de APH zijn voorgelegd, maar het lijkt erop dat de gewoonte om de leden van de adviesraad erbij te betrekken, de laatste jaren verloren is gegaan. Eind 2017 werden de betrokken diensten uitgenodigd om het project voor de heraanleg van de Nieuwstraat voor te stellen tijdens een workshop met de APH. Plannen voor de heraanleg van de Beurs werden ook gedeeld met verschillende leden van de APH ter advies. Begin 2018 werd een vergadering georganiseerd met het departement Stedenbouw en in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de APH over het project voor het nieuwe administratieve centrum BruCity.

Tussen september 2018 en de zomer van 2020 zijn er geen projecten ingediend bij de APH.

Voor het overige zou het ideaal zijn om deze bijeenkomsten te organiseren voordat het bestek en het budget worden opgesteld.

ACTIE 3.1-7: De toegankelijkheid van het Administratief Centrum en de 5 verbindingsbureaus⁴¹ van het bestuur van de Stad waarborgen.

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke sites.
- ✓ Soort van toegankelijkheidsvoorzieningen die op de verschillende sites worden aangeboden.

Voortgang

Het administratieve centrum in het stadscentrum is momenteel volledig toegankelijk. De volgende verbeteringen zijn aangebracht: installatie van een PBM-lift op de begane grond die toegang geeft tot de liften op de 1e verdieping voor toegang tot de bovenste verdiepingen. Bij de ingang van het gebouw is een bewegwijzering geplaatst om de toegang tot de lift duidelijker aan te geven; in de liften zijn brailleknoppen aangebracht;

⁴¹ Haren, Neder-over-Heembeek, Laken, Louiza, wijk Noord-Oost

op de 2e verdieping is een PBM-toilet toegankelijk voor het publiek; de loketten zijn toegankelijk. In het kader van een audit van de gebouwen van de Stad die in 2015 door een externe dienstverlener werd uitgevoerd, werden andere aanbevelingen (betere bewegwijzering, spraaksynthese in de lift, toegankelijke toiletten op elke verdieping, verbreding van de deuren, enz.) gedeeld. Met het oog op het Brucity-project is het niet langer relevant om in dit kader verdere werken uit te voeren⁴².

De audit van 2015 omvatte ook de verbindingsbureaus van de Stad. Deze zijn a priori allemaal toegankelijk voor PBM's. Er worden hellingen geïnstalleerd om de toegang en hoogteverschillen tussen de verdiepingen toegankelijk te maken. De kantoren in de wijk Noord-Oost en Laken hebben een PBM-toilet. De nieuwe antenne Louiza geen toegankelijke toiletten. Helaas is het onmogelijk om in de nodige voorzieningen te voorzien aangezien de Stad deze panden huurt. Het bureau van Haren heeft nog geen toegankelijke toiletten.

In oktober 2019 werd in Neder-Over-Heembeek een nieuw verbindingsbureau geopend. Omdat het zich op de begane grond bevindt, is het gemakkelijk toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit. Het heeft ook een PBM-toilet voor burgers (met bewegwijzering).

Sinds 2018 is op de begane grond van het Administratief Centrum een bewegwijzering (rolstoelpictogram) aangebracht die de PBM-lift aangeeft. Hetzelfde geldt voor de PBM-toiletten op de tweede verdieping.

ACTIE 3.1-8: *De toegankelijkheid van de omgeving en het interieur van de stembureaus op het grondgebied van de Stad verzekeren om de toegang en het gebruik van de toestellen voor de kiezers bij de gemeentelijke, gewestelijke, Europese en federale verkiezingen te garanderen*⁴³.

Indicatoren

- ✓ Aantal toegankelijke stembureaus.
- ✓ Inclusiemechanismen op de locaties van de stembureaus.

⁴² De bereikbaarheid van het nieuwe AC *Brucity* is op plan gegarandeerd volgens de richtlijnen van de GSV. Op basis van deze plannen heeft de APH al een eerste reeks aanbevelingen gedaan.

⁴³ Aanbevelingen werden gedaan door CAWab (<https://cawab.be/+Elections+.html>), ASPH (<http://www.levotepourtous.be/>) en de vzw Inclusion (<http://www.inclusion-asbl.be/index.php/Education-permanente/j-ai-le-droit-de-voter-mais-comment-je-fais.html>)

Voortgang

Ter gelegenheid van de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2018 zijn de 100 stembureaus van de Stad Brussel uitgerust met een stemhokje voor mensen met beperkte mobiliteit. De stembureaus zijn gekozen in functie van hun toegankelijkheid voor mensen met een beperkte mobiliteit. Het officiële rolstoelpictogram is op elk van deze hokjes geplaatst.

Daarnaast werden er aan de stembureaus met trappen hellingen geplaatst.

Er werd ook een 20 meter lange parkeerplaats voorzien voor elk stembureau. Mensen met beperkte mobiliteit konden worden afgezet en opgehaald.

De gangen werden vrijgemaakt om de toegang tot de stembureaus voor personen met beperkte mobiliteit te vergemakkelijken.

Tijdens de laatste verkiezingen was in elk stembureau een medewerker van de afdeling Demografie aanwezig om onder andere mensen met behoeften te begeleiden en bij te staan.

Tot slot werd naast elk stemhokje voor PBM's en in de wachtruimte van elk stemhokje een stoel geplaatst om mensen met beperkte mobiliteit, die geen gebruik maken van rolstoelen, te laten plaatsnemen.

ACTIE 3.1-9: *De **taxizones rond voetgangerszones** en andere plaatsen die ontoegankelijk zijn voor bustaxi's en groene taxi's aanleggen, zodat ze **toegankelijk zijn** voor personen met beperkte mobiliteit en een **systeem** creëren om deze zones te **identificeren**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal aangelegde herkenningspunten in de buurt van voetgangerszones en/of andere locaties die ontoegankelijk zijn voor personen met beperkte mobiliteit.

Voortgang

Als gevolg van de aanleg van voetgangerszones moeten PBM's soms veel grotere afstanden afleggen dan voorheen om een bestemming binnen deze zones te bereiken. Daarnaast is een groot aantal parkeerplaatsen voor PBM's verwijderd op de lanen in het centrum die voor het verkeer zijn afgesloten. Bij het gebruik van aangepaste transportmiddelen blijkt het vaak ingewikkeld om zich tussen de gebruikers en de chauffeurs te bevinden.

Door de toegankelijkheid van taxistandplaatsen in de buurt van voetgangerszones te garanderen, kunnen deze dienen als plaats om personen met beperkte mobiliteit af te

zetten. Een lijst en kaart van de taxistandplaatsen bestaat al en is te vinden op de website van de Stad. Het gebruik van taxistandplaatsen als referentiepunt voor taxi's en personen met beperkte mobiliteit zal de communicatie vergemakkelijken en onnodig wachten en onnodige verplaatsingen voorkomen.

Sinds de invoering van het actieplan in september 2018 is er geen vooruitgang geboekt. De werkgroep "Toegankelijkheid voor de weg en de openbare ruimte" is echter begonnen met het onderzoeken van manieren om personen met beperkte mobiliteit in de buurt van voetgangersgebieden alternatieve vervoersmiddelen per driewieler (zoals een riksja, tuktuk) of andere middelen aan te bieden, waarbij zij zich heeft laten inspireren door bestaande projecten, zoals het Tuk Jette-project⁴⁴. Met het oog hierop heeft de Stad Brussel ook een ontmoeting gehad met een van de "toegankelijkheidsfacilitatoren" van Brussel Mobiliteit om deel te nemen aan een project voor het delen van rolstoelen naar het voorbeeld van de *Villos* en de steps die beschikbaar zijn op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het project wordt momenteel bestudeerd.

ACTIE 3.1-10: *Initiatieven voortzetten om het **aantal openbare toiletten** voor personen met beperkte mobiliteit op het grondgebied van de Stad te **verhogen**.*

Indicatoren

- ✓ Aantal openbare toiletten die toegankelijk zijn voor personen met beperkte mobiliteit.

Voortgang

De toegang tot openbare toiletten is een niet-onderhandelbare voorwaarde wanneer deze worden besteld tijdens overheidsopdrachten die door de Stad worden uitgeschreven. Het criterium van de toegankelijkheid is systematisch opgenomen in het bestek.

In 2018, beschikte de Stad Brussel over 8 toegankelijke toiletten: op het Atomiumplein, het Emile Bockstaelplein, de Adolphe Maxlaan, het Beursplein, het Anneessensplein, de Nieuwe Graanmarkt, de Steenkoolkaai en de Antwerpsesteenweg.

In 2020, telt de Stad 13 openbare toiletten waarvan 10 door de Stad zelf beheerd worden. Deze zijn allen toegankelijk en gratis⁴⁵. Een kaart op de website van de Stad geeft weer waar deze toiletten zich bevinden en rijkt eveneens informatie aan betreffende de toegankelijkheid en voorwaarden⁴⁶.

---

⁴⁴ <https://labolobo.eu/nl/nl-tuktukjette/>

⁴⁵ De 3 overige toiletten bevinden zich in het MIVB station aan de Beurs (2 toegankelijke toiletten) en aan het station De Brouckère (1 toegankelijke toilet). Deze zijn toegankelijk tijdens de openingsuren van de stations en betalend (0.50€).

⁴⁶ <https://www.brussel.be/openbare-toiletten-en-urinoirs>

De MIVB voorziet de installatie van 2 nieuwe toiletten op de Emile Jacqmainlaan en de Nieuwe Graanmarkt. De Stad onderhandelt momenteel met de MIVB om deze toiletten toegankelijk te maken voor het publiek, inclusief voor personen met beperkte mobiliteit.

De Stad voert momenteel ook een studie uit om de mogelijkheid te bestuderen om 3 nieuwe, toegankelijke toiletten binnen de Vijfhoek te plaatsen.

De dienst Groene Ruimten zal binnenkort bovendien 2 toegankelijke toiletten installeren in het Ter Kamerenbos en op de Prins Leopoldsquare.

ACTIE 3.1-11: *In samenwerking met de cel methode, een **stelsel ontwikkelen voor de follow-up van klachten** ter verbetering van de **interne** communicatie tussen de betrokken diensten over de voortgang van de behandeling van verzoeken van burgers die zijn ingediend via het gratis telefoonnummer Handicap⁴⁷.*

Indicatoren

- ✓ Aantal geregistreerde verzoeken of klachten.
- ✓ Statistieken opgenomen in de backoffice van de *Fix my street-applicatie* met betrekking tot anomalieën op het grondgebied van de Stad.

Voortgang

Inkomende oproepen via het gratis nummer Handicap van de Stad Brussel worden behandeld door de cel gelijke kansen. De ontvangen vragen en klachten hebben ook betrekking op obstakels op de weg en worden doorgestuurd naar de diensten wegeniswerken, de cel PBM-parkeerplaatsen,... Uitwisselingen over dit onderwerp vinden plaats via e-mail. Het is niet altijd gemakkelijk om op deze manier informatie op te vragen, maar belangrijker nog, het is onmogelijk om informatie over de voortgang van zaken op te vragen zonder telkens collega's van andere diensten te moeten raadplegen.

Tussen september 2018 en september 2020 werden 3 klachten over de ontoegankelijkheid van de wegen geregistreerd via het gratis nummer voor gehandicapten bij de cel gelijke kansen. Er is geen vooruitgang geboekt met een potentieel follow-upsysteem. De follow-up werd dan ook uitgevoerd door rechtstreeks contact op te nemen met de betrokken diensten. Dit blijft hanteerbaar zolang er niet meer aanvragen zijn, maar als het gratis nummer Handicap de komende jaren beter bekend wordt, zal de follow-up van dergelijke klachten groter zijn.

---

⁴⁷ Zie doelstelling 3.2. De Stad Brussel heeft in 2009 het gratis nummer 0800 18 811 voor personen met een handicap ingevoerd, waarmee de burgers informatie kunnen krijgen over diensten die onder andere verband houden met handicaps.

ACTIE 3.1-12: *Een analyse van de behoeften op het gebied van toegankelijkheid en inclusie van personen met een handicap waarborgen in het kader van duurzame wijkcontracten door middel van de vertegenwoordiging van personen (of verenigingen van personen) met een handicap op het niveau van wijkcommissies of door middel van ander plaatselijk overleg, zoals wandelingen en openbare onderzoeken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal personen of verenigingen van personen met een handicap die vertegenwoordigd zijn op het niveau van de wijkcommissies of via andere lokale raadplegingen zoals wandelingen en openbare onderzoeken.

Voortgang

Buurtcommissies en andere overlegorganen met de lokale bevolking (enquêtes, algemene vergaderingen,...) zijn voor iedereen toegankelijk. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de diversiteit van het publiek en de vertegenwoordigde verenigingen, met inbegrip van vertegenwoordigers vande verenigingen die betrokken zijn bij kwesties met betrekking tot de toegankelijkheid van mensen met beperkte mobiliteit. In het kader van het laatste lopende duurzaam wijkcontract de Marollen, namen verschillende vertegenwoordigers van PBM-verenigingen actief deel aan openbare bijeenkomsten over huisvesting en openbare ruimte (verkennende wandeling, workshop, enz.). Dit proces zal worden voortgezet doorheen het hele wijkcontract. In het kader van het project "baksteen" van hetzelfde wijkcontract worden verschillende woningbouwprojecten voor personen met een handicap ontwikkeld. Alle nieuwe collectieve infrastructuren zullen tevens toegankelijk zijn voor personen met beperkte mobiliteit.

ACTIE 3.1-13: *Een inventaris opmaken van de verschillende sites van het OCMW om de toegankelijkheid van de infrastructuur te beoordelen en op basis van de aanbevelingen en structurele mogelijkheden redelijke aanpassingen aanbrengen om de toegankelijkheid van de infrastructuur te vergroten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal uitgevoerde audits.
- ✓ Aantal toegankelijke sites.

Voortgang

Het OCMW heeft een dertigtal sites. De meeste van de nieuwe structuren zijn toegankelijk (GSV-conform), maar vele structuren bevinden zich in oude gebouwen (herenhuizen, enz.) en zijn nog niet toegankelijk. Opgemerkt moet worden dat voor redelijke aanpassingen niet noodzakelijkerwijs voorafgaande (externe of interne) audits

nodig zijn. Er zijn voldoende gidsen voor dit doel en een deskundig advies kan het werk vergemakkelijken en vooral fouten voorkomen.

ACTIE 3.1-14: *De ontwikkeling van de webapplicatie Handy.Brussels ondersteunen door het bestaan van het systeem onder de aandacht te brengen van deze burgers, werknemers en partners om de inhoud van de site te voeden.*

Indicatoren

- ✓ Aantal initiatieven en/of communicatiemiddelen gericht op de burgers, werknemers en/of partners van de Stad die aan de webapplicatie zijn gekoppeld.
- ✓ Aantal infrastructuren en diensten (gebouwen, socio-culturele en sportcentra, openbare toiletten, PBM-parkeerplaatsen,...) van de Stad die zijn vermeld in de applicatie *Handy.Brussels*.

Voortgang

Bij de officiële lancering van de webapplicatie worden 3 gemeentelijke diensten⁴⁸, het Stadhuis en een sportcentrum van de Stad (Neder-over-Heembeek) vermeld op de site.

In 2020 werd het verbindingsbureau van Laken op de site toegevoegd. Er zijn geen specifieke initiatieven genomen om het bestaan van de site te communiceren.

---

⁴⁸ Bibliotheken van de Rijke Klaren, Huis van Participatie en Dienst Senioren.

Doelstelling 3.2: De toegankelijkheid van de door de Stad aangeboden diensten waarborgen

Context:

Het bestuur van de Stad moet zorgen voor een kwaliteitsvolle dienstverlening, gelijk en aangepast aan alle burgers. Naast de aangepaste infrastructuur⁴⁹ kunnen verschillende aangepaste voorzieningen worden overwogen om personen met een handicap beter te kunnen ontvangen⁵⁰. Een aangepast onthaal maakt daar deel van uit en geldt voor alle diensten van het bestuur van de Stad maar ook voor de politie, het personeel van de begraafplaatsen,... Er bestaat binnen de Stad een onthaalprocedure voor mensen die speciale begeleiding nodig hebben. Informatie over het maken van een aangepaste afspraak is te vinden op de website van de Stad⁵¹.

Het is ook noodzakelijk om de communicatie van de diensten aan de burgers aan te passen, zodat alle soorten informatie toegankelijk en begrijpelijk zijn voor iedereen⁵².

In 2009 heeft de Stad Brussel via haar cel voor gelijke kansen een gratis nummer voor personen met een handicap ingevoerd, zodat alle burgers die informatie nodig hebben over rechten, diensten en ondersteuning voor personen met een handicap gemakkelijker informatie kunnen krijgen.

Op de website van de Stad Brussel is een snelkoppeling gemaakt op de startpagina, zodat elke gehandicapte gebruiker snel toegang heeft tot nuttige informatie over de diensten die de Stad aanbiedt.

Algemene acties:

- ✓ Alle personeelsleden vormen in het onthaal van personen met een handicap.
- ✓ De diensten van de Stad uitbreiden en diversifiëren door online diensten aan te bieden, gedelokaliseerde diensten op meer toegankelijke locaties of thuis.
- ✓ Personen met een handicap informeren en opleiden in de werking van deze aanpassingen.
- ✓ De toegankelijkheid van de informatie verbeteren (braille, gebarentaal, grote letters, pictogrammen, makkelijk te lezen en te begrijpen versies, enz.).

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Demografie
- Politie
- Cel Gelijke Kansen

---

⁴⁹ <https://phare.irisnet.be/2014/02/10/guide-d-aide-%C3%A0-la-conception-d-un-b%C3%A2timent-accessible/>

⁵⁰ https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_openbarediensten.pdf

⁵¹ <https://www.brussel.be/hulp-en-diensten-voor-personen-met-handicap>

⁵² Artikel 21 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Toegang tot informatie.

Specifieke acties:

ACTIE 3.2-1: *Het **onthaalspersoneel** van de Stad **bewust maken voor en opleiden** in de specifieke noden van personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opgeleide personen.

Voortgang

De teams van Demografie die in direct contact staan met de burgers krijgen een onthaalopleiding. Voorgesteld werd om in deze basisopleiding een module op te nemen over hoe met name met personen met een handicap moet worden omgegaan. Deze module kan worden ontwikkeld met de hulp van de Adviesraad voor personen met een handicap en/of gespecialiseerde vzw's en zal betrekking hebben op alle soorten handicaps.

In 2006 werden 9 opleidingsdagen over het onthaal van personen met een handicap georganiseerd voor het personeel van de Stad.

Eind 2019 heeft het departement Demografie gereageerd op een oproep tot het indienen van kandidaturen van Brussel Plaatselijke Besturen om te kunnen profiteren van consultancy op het gebied van Handistreaming. Het doel hiervan is om de technische/architecturale, communicatieve en gedragsmatige toegankelijkheid voor alle burgers met een handicap te garanderen. Drie leden van het departement nemen deel op dit moment aan dit project, bestaande uit opleiding en coaching/gepersonaliseerde aanbevelingen. Er hebben al twee dagen opleiding en twee coachingsessies plaatsgevonden. De aanbevelingen van de adviseur zijn zowel van toepassing op de huidige situatie als op het toekomstige Brucity-gebouw.

ACTIE 3.2-2: *Het **onthaalspersoneel** van de verschillende **politiebureaus** op het grondgebied van de Stad Brussel bewust maken en opleiden in het onthaal van personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal opgeleide personen.

Voortgang

Tot op heden is er geen specifieke opleiding voor het personeel van de politiediensten in verband met de omgang met personen met een handicap.

In dit verband is een specifieke module voor de opvang van vrouwen met een handicap opgenomen in de opleiding van de zedeninspecteurs die zorgen voor het eerste contact met slachtoffers van seksueel geweld in het opvangcentrum voor seksueel geweld. In 2018 werden 34 agenten op dit gebied opgeleid. In 2019 namen 12 agenten deel aan de opleiding. Een nieuwe opleiding was gepland voor september 2020.

ACTIE 3.2-3: De *communicatie* versterken over het bestaan van het *gratis nummer Handicap* van de Stad Brussel.

Indicatoren

- ✓ Aantal communicatieacties ter bevordering van het gratis nummer.
- ✓ Aantal inkomende oproepen via het gratis nummer.

Voortgang

Sinds de invoering van het gratis nummer Handicap in september 2009 zijn er dat jaar 46 oproepen geregistreerd.

In 2010 werden 102 oproepen behandeld via het gratis nummer. Sinds 2011 wordt het nummer nog steeds meerdere malen per week gebeld. Het algemene adres en de Facebook-pagina van de cel gelijke kansen worden ook gebruikt om vragen en suggesties in verband met het thema handicap in te dienen.

Het gratis telefoonnummer is te vinden op de website van de Stad Brussel en is gemakkelijk toegankelijk via de snelkoppeling voor gehandicapte gebruikers. Ten tijde van de invoering van het gratis nummer in 2009 was er een reeks posters gemaakt om het bestaan van de dienst onder de aandacht van het publiek te brengen. Deze posters zijn momenteel niet meer te zien in de verschillende gebouwen van de Stad.

Van september 2018 tot september 2020 bleef het aantal oproepen min of meer gelijk aan dat van de voorgaande jaren (3 à 4 oproepen per week). In afwachting van een versterking van de cel gelijke kansen is er geen initiatief genomen om op grote schaal te herinneren aan het gratis nummer. De eerste opdracht van de toekomstige Handicontact zal zijn om bekendheid te geven aan de dienst die hij of zij zal aanbieden, in het bijzonder via dit nummer.

Een herinnering aan het gratis nummer werd gepubliceerd op de sociale netwerken van de Stad tijdens de periode van de eerste COVID-gerelateerde lockdown tussen maart en juni 2020 om extra te kunnen luisteren naar geïsoleerde personen met een handicap.

ACTIE 3.2.-4: Het **aanbod van online diensten** die bij de Stad Brussel **worden aangeboden**, versterken en **aangepaste begeleiding** bieden aan gebruikers met een mentale handicap.

Indicatoren

- ✓ Aantal online diensten.
- ✓ Aantal begunstigden van een opleiding in het gebruik van onlinediensten die mentaal gehandicapt zijn.

Voortgang

De Stad Brussel wil haar producten en diensten zoveel mogelijk digitaliseren en zo de burgers in staat stellen steeds meer administratieve procedures te doorlopen via een Burgerportaal. In dit project, dat in april 2020 van start is gegaan, wordt speciale aandacht besteed aan de toegankelijkheid. De site moet immers alle burgers omvatten, ongeacht hun specifieke fysieke of cognitieve behoeften. De Stad werkt met een extern bedrijf (UX/UI) dat een specialiste op dit gebied in zijn team heeft. Deze beoordeelt elk scherm vanuit een toegankelijkheidsperspectief en vraagt om feedback van gebruikers om zo goed mogelijk aan hun specifieke behoeften te beantwoorden. Dit nieuwe portaal zal dus 100 % toegankelijk zijn en zal voldoen aan de normen van de Europese richtlijn (WCAG 2.0 AA).

Er is een “steward”-functie gecreëerd om de begeleiding van de elektronische terminals van het Administratief Centrum te verzekeren. In dezelfde geest werd in juli 2020 een digitale openbare ruimte ingericht in de wachtzaal op de 2e verdieping van het Administratief Centrum.

ACTIE 3.2.-5: Tutorial-videocapsules ontwikkelen die **op de elektronische terminals** en eventueel op de website van de Stad worden geplaatst om de burgers uitleg te geven over het gebruik van online diensten.

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten videocapsules-tutorials om de gebruiker te begeleiden in zijn online administratieve procedures.
- ✓ Aantal elektronische loketten uitgerust met videotutorials.

Voortgang

Naast de terminals van het Centrum (4) en de verbindingsbureaus (Laken, Louiza en NOH) zijn er ook tutorials voor het elektronisch loket op papier voorzien. De productie van de videocapsules is gepland voor eind 2020-begin 2021.

ACTIE 3.2.-6: Een **dienst aan huis** aanbieden voor personen met een handicap, burgers van de Stad Brussel, **die zich niet kunnen verplaatsen** naar het administratief centrum of een van de lokale antennes van de Stad.

Indicatoren

- ✓ Aantal begunstigden van de dienst aan huis om de administratieve procedures te vergemakkelijken voor personen met een handicap die zich niet kunnen verplaatsen.

Voortgang

De dienst “home” maakt het mogelijk om bepaalde diensten aan te bieden aan de bewoners van homes op het grondgebied van de Stad Brussel. Er is besloten om deze dienst uit te breiden naar elke burger die zich niet kan verplaatsen en die een beroep moet doen op de diensten van de dienst Bevolking aan huis. Er wordt een actie bestudeerd om de zichtbaarheid van deze dienst op de website van de Stad te bevorderen en te verbeteren. Daarnaast start het departement Demografie vanaf 1 november 2020 een project voor de thuisbezorging van paspoorten en rijbewijzen.

ACTIE 3.2.-7: Een **dienst voor gebarentolken** op verzoek van dove en/of stomme burgers aanbieden in samenwerking met externe dienstverleners.

Indicatoren

- ✓ Voortgang/resultaten van de reflectie.

Voortgang

De basisopleiding gebarentaal is beschikbaar voor het personeel van de Stad via de opleidingsdienst van de Stad, maar deze opleiding laat geen lange gesprekken toe in het kader van administratieve formaliteiten.

In 2018 was er geen enkele tolkdienst of samenwerking met externe dienstverleners die deze dienst aan de Stad aanboden, maar in het kader van BruCity-project werd overwogen te investeren in een reeks tablets, verbonden met de wifi in het nieuwe administratieve centrum, die als interface kunnen worden gebruikt om te communiceren met tolkdiensten op afstand. Externe actoren werden geïdentificeerd om

te zorgen voor vertolking in Franse (Relais signe vzw) en Vlaams gebarentaal (Teletolk⁵³ en CAB Vlaanderen Afstandstolken).

Aan Franstalige zijde is de overheidsopdracht bij besluit van het College van 4 juni 2020 gegund. Het departement Demografie werkt samen met Relais Signes. Aan Nederlandstalige zijde is er een samenwerking met CAB Vlaanderen Afstandstolken. De dienst is beschikbaar voor alle producten van de dienst Bevolking, Burgerlijke Stand en Vreemdelingenzaken (zowel in het Administratief Centrum als in de antennes in Laken, Louiza en Neder-over-Heembeek), en dit sinds 21 september 2020. Ambtenaren-referenten van elke cel zijn opgeleid in zowel tools als in gedragsvaardigheden.

ACTIE 3.2.-8: *De toegankelijkheid van de website van de Stad Brussel voor personen met een handicap verzekeren.*

Indicatoren

- ✓ Herkenning via het Anysurfer-label⁵⁴.

Voortgang

De nieuwe website van de Stad, die in 2017 het licht zag, kreeg in mei 2018 het Anysurfer-label voor een periode van 2 jaar. De modules “e-loket” en “afspraak maken” moesten echter nog worden aangepast.

Het label is in juni 2020 vernieuwd. De modules modules “e-loket” en “afspraak maken” zijn echter nog steeds uitgesloten van het label. De externe bedrijven zijn niet in staat om deze aan te passen aan de toegankelijkheidseisen. Deze twee tools zullen tegen midden 2021 verwijderd worden en geïntegreerd worden in een nieuwe platformtool die beschikbaar is op brussel.be. Dit nieuwe portaal, dat momenteel wordt ontwikkeld, zal 100 % toegankelijk zijn en zal voldoen aan de normen van de Europese richtlijn (WCAG 2.0 AA).

---

⁵³ <https://www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/handicap/teletolk-voor-doven-slechthorenden>

⁵⁴ Anysurfer promoot de toegankelijkheid van digitale websites, applicaties en documenten voor personen met een handicap in België. Het kwaliteitslabel kan worden verkregen door te voldoen aan een reeks inclusiecriteria. Anysurfer is een nationaal project van Blindenzorg Licht en Liefde vzw.

ACTIE 3.2-9: *Een **gids** ontwikkelen en verspreiden voor alle diensten van de Stad met aanbevelingen over de toegankelijkheid van de intern en extern verspreide informatie.*

Indicatoren

- ✓ Het bestaan van een gids over toegankelijke en aangepaste communicatie voor personen met een handicap.

Voortgang

Een dergelijk mechanisme is tot nu toe niet ontwikkeld.

Doelstelling 3.3: Zorgen voor voldoende en beschikbare parkeerplaatsen voor personen met beperkte mobiliteit op het grondgebied van de Stad

Context:

Een groot aantal mensen met beperkte mobiliteit verplaatsen zich met de auto. Daartoe zijn meer dan 1000 PBM-plaatsen gecreëerd op het grondgebied van de Stad Brussel. Er moet echter op worden toegezien dat deze plaatsen daadwerkelijk aangepast zijn en uitsluitend bestemd zijn voor personen met een handicap. Maar al te vaak worden gebruikers nog steeds geconfronteerd met een tekort aan parkeerplaatsen of worden ze verhinderd om het voertuig gemakkelijk te verlaten als het eenmaal geparkeerd is door niet-aangepaste trottoirs, paaltjes, andere auto's die te dicht geparkeerd staan,...

Een interactieve kaart en een lijst met parkeerplaatsen voor personen met een handicap zijn beschikbaar op de website van de Stad.

Algemene acties:

- ✓ Zorgen voor voldoende parkeerplaatsen voor personen met een handicap en zorgen voor een goede communicatie over deze plaatsen.
- ✓ Een echte “nultolerantie” toepassen bij het innemen van parkeerplaatsen voor personen met een handicap door valide personen.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Wegeniswerken
- Economische Zaken - Parkeermeters
- Politie

Specifieke acties:

ACTIE 3.3-1: Zorgen voor voldoende parkeerplaatsen voor personen met beperkte mobiliteit op het grondgebied van de Stad Brussel en meer bepaald in de nabijheid van de gemeentebesturen, de medische centra, de stations en de toeristische centra.

Indicatoren

- ✓ Aantal parkeerplaatsen voor personen met beperkte mobiliteit op het grondgebied van de Stad Brussel.
- ✓ Aantal PBM-parkeerplaatsen in de buurt van strategische locaties (gemeentebesturen, medische centra, stations en toeristische centra).

Voortgang

Begin 2018 beschikte de Stad Brussel over 1084 parkeerplaatsen voor personen met beperkte mobiliteit.

Met de aanleg van de voetgangerszone voor het huidige administratieve centrum in het centrum van de Stad werden verschillende PBM-parkeerplaatsen geschrappt. In de buurt van het administratieve centrum bevinden zich de dichtstbijzijnde PBM-plaatsen in de Bisschopstraat (2 plaatsen) en de Hallenstraat (6 plaatsen). In het kader van het project BXL 2021 worden echter in totaal 30 PBM-parkeerplaatsen in de buurt van het nieuwe administratieve centrum gepland.

De verbindingsbureaus in Neder-over-Heembeek en Laken beschikken niet over een parkeerplaats voor PBM's, maar er zijn wel parkeerplaatsen in de buurt (3 plaatsen in de buurt van het verbindingsbureau van N-O-H en 2 plaatsen in de buurt van het bureau in Laken).

In 2019 heeft de cel gelijke kansen, in samenwerking met de werkgroep "Toegankelijkheid en mobiliteit", een inventarisatie gemaakt van de mogelijke behoefte aan extra parkeerplaatsen voor PBM's in de buurt van ziekenhuizen en medische centra, stations, toeristische centra, gebedshuizen, vzw's voor personen met een handicap, politiebureaus, postkantoren, culturele centra, musea en tentoonstellingscentra, bioscopen, sportcentra en scholen op het grondgebied van de Stad. Een virtuele kaart⁵⁵ werd gebruikt om het aantal PBM-locaties in de buurt van deze aandachtspunten te analyseren en om de noodzaak te identificeren om meer parkeerplaatsen op deze punten te creëren. Een nota met alle suggesties werd naar de cel Parkeren gestuurd voor de uitvoering.

⁵⁵ https://www.google.com/maps/d/edit?mid=11Flck9SHi0_1BTRJxX3ie256k4v7PrPZ

ACTIE 3.3-2: Zorgen voor en communiceren over **gratis parkeren** voor mensen met een **parkeerkaart voor personen met een handicap, via de parkeermeters**, het **gemeentelijk parkeerreglement** en de **website** van de Stad.

Indicatoren

- ✓ Aantal en soorten communicatie over gratis parkeren voor personen met een handicap op het grondgebied van de Stad.

Voortgang

Het gemeentelijk parkeerreglement geeft informatie over gratis parkeren zonder tijdslimiet op plaatsen die door parkeermeters worden bediend, wanneer de speciale kaart bedoeld in artikel 27.4.3 van de Wegcode vooraan het voertuig is aangebracht, zodat de voorkant duidelijk zichtbaar is voor controledoeleinden.

ACTIE 3.3-3: *Een campagne en/of bewustmakingsinstrumenten ontwikkelen met het oog op het respecteren van de bezetting van PBM-parkeerplaatsen in het kader van de jaarlijkse repressiecampagne van de politie en in samenwerking met de gemeenschapswachten (GW) van Bravo vzw.*

Indicatoren

- ✓ Soort bewustmakingsactie
- ✓ Ontwikkelde media.
- ✓ Aantal verspreide flyers & mensen bereikt door de campagne.
- ✓ Aantal door de gemeenschapswachten geïdentificeerde overtredingen (en de genomen maatregelen: bewustmaking, flyers of doorverwijzingen naar gespecialiseerde diensten).

Voortgang

In 2014 heeft het kabinet en de cel gelijke kansen, in nauwe samenwerking met de APH, een bewustmakingscampagne georganiseerd om de aandacht van de automobilisten op het grondgebied van de Stad te vestigen op de niet-naleving van de parkeerplaatsen die gereserveerd zijn voor personen met een handicap. Bij deze gelegenheid hebben verschillende kunstenaars gereserveerde parkeerplaatsen versierd.

Elk jaar wordt binnen de politiezone Brussel-Hoofdstad-Elsene een repressieve campagne gevoerd om de automobilisten te herinneren aan de reglementering van de parkeerplaatsen voor personen met een handicap. Deze campagne vindt meestal plaats in januari. Het zou raadzaam zijn om vlak voor de repressieve campagne van de politie een campagne te organiseren of bewustmakingsinstrumenten over dit onderwerp te verspreiden om de inspanningen op een meer zichtbare en effectieve manier samen te brengen.

Op verzoek van de APH en ter gelegenheid van 3 december 2019 werd een bewustmakingscampagne gelanceerd om de Brusselse burgers en bezoekers te herinneren aan de reglementering van de parkeerplaatsen voor PBM's. Samen met een video getiteld “Als je mijn plaats inneemt, neem dan ook mijn handicap!”⁵⁶ zijn flyers verspreid binnen de diensten die de rijbewijzen afleveren in de Stad (zie actie 1.2-1).

In 2020 leidde een gezamenlijke reflectie met Bravvo vzw tot het identificeren van nieuwe samenwerkingsvormen op dit gebied:

- In de buurt van scholen zouden gezamenlijke campagnes (preventie/repressie) door gemeenschapswachten en politieagenten het mogelijk maken om de bewustwording te vergroten en de aandacht van automobilisten op het grondgebied van de Stad te vestigen op de niet-naleving van gereserveerde parkeerplaatsen (bussen, gehandicapten).
- Bovendien konden de gemeenschapswachten in de loop van het jaar de flyers “Als je mijn plaats inneemt, neem dan ook mijn handicap!” verspreiden (of in het kader van gemengde preventie/repressiecampagnes). Zij zouden er ook voor

⁵⁶ https://www.youtube.com/watch?v=AQxaWANr_RY&feature=emb_logo

kunnen zorgen dat eventuele problematische situaties worden geïdentificeerd en aan de bevoegde diensten worden doorgegeven.

Doelstelling 3.4: De toegankelijkheid van de woningen van de Stad waarborgen

Context:

De meerderheidsverklaring voorziet in de creatie van 10 % aanpasbare appartementen voor personen met een beperkte mobiliteit binnen de nieuwbouwprojecten van de Grondregie van de Stad Brussel. In 2018 beschikte de Grondregie van de Stad Brussel over 45 woningen die toegankelijk waren voor PBM's op een portfolio van bijna 3600 woningen. Eind 2020 werden 14 nieuwe, aanpasbare woningen voor mensen met beperkte mobiliteit en senioren toegevoegd.

Sinds 2016 is er een aanpassingspremie voor huisvesting om het dagelijks leven van mensen met een permanente handicap in hun woning te vergemakkelijken en hen zo te helpen hun onafhankelijkheid te behouden.

Het OCMW bezit 22 toegankelijke woningen op de 2099 woningen die zich op het grondgebied van de Stad Brussel bevinden⁵⁷. Voor grote projecten wordt rekening gehouden met de huisvestingsbehoeften van PBM's.

Er moet nog veel werk worden verricht om het aanbod van aangepaste en aanpasbare woningen te vergroten en te diversifiëren, zodat iedereen, ongeacht zijn of haar behoeften en middelen, adequaat kan worden gehuisvest⁵⁸. Er is een reeks instrumenten gecreëerd in verband met de redelijke aanpassingen van woningen voor personen met een handicap, met name door Unia⁵⁹, AviQ⁶⁰ en CAWaB en anderen⁶¹.

Ten slotte kan ook de terbeschikkingstelling van gronden en gebouwen die eigendom zijn van de Stad voor de bouw van dagopvangcentra of woningen voor sterk afhankelijke personen met een handicap bijdragen tot de grote huisvestingsuitdaging van deze doelgroep⁶².

Algemene acties:

- ✓ Het aanbod van aangepaste of aanpasbare woningen voor personen met een handicap op het niveau van de grondregie vergroten en diversifiëren.
- ✓ Het premiemechanisme voor de aanpassing van de woning ontwikkelen en de communicatie daarover versterken.

---

⁵⁷ Dit omvat geen integratiewoningen en transitwoningen, rust- en verzorgingstehuizen.

⁵⁸ Artikel 19 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij.

⁵⁹ https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Huisvesting.pdf

⁶⁰ <https://www.aviq.be/handicap/pdf/documentation/publications/accueil/logement-adaptable.pdf>

⁶¹ http://www.construire-adaptable.be/media/doc/pdf_adaptabilite_papier.pdf

⁶² Aanbeveling geformuleerd in het "Eisenpakket voor een inclusieve gemeente voor sterk afhankelijke personen met een handicap" dat door de GAMP (Actiegroep die het gebrek aan plaatsen voor sterk afhankelijke personen met een handicap aan de kaak stelt) aan de Belgische gemeentelijke overheid is voorgelegd aan de vooravond van de verkiezingen van 2018.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Grondregie

Specifieke acties:

ACTIE 3.4-1: *De databank van de **woningen** van de Grondregie uitbreiden om **een beter zicht te krijgen op het aantal aangepaste of aanpasbare woningen**; de mate van aanpassing en de soorten handicaps die ze kunnen opvangen, alsook op de huidige bezetting van deze woningen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal aangepaste of aanpasbare woningen.
- ✓ Aantal gehandicapte huurders, begunstigen van een aangepaste woning die behoort aan de Grondregie.
- ✓ Soorten handicaps die in de aangepaste woningen van de Grondregie zijn ondergebracht.

Voortgang

Informatie over de aanpasbaarheid van de woningen van de Grondregie en het aantal personen met een handicap die er wonen, alsmede over de soorten handicaps die er zijn, wordt nog niet systematisch voor alle sites geregistreerd. Deze doelstelling vereist veranderingen in het beheersprogramma van het departement en zal moeten worden bestudeerd met GIAL, die de beheerder is.

Vanaf september 2018 waren 40 van de 45 voor personen met beperkte mobiliteit toegankelijke woningen bezet. Eind 2020 zullen 14 extra nieuwe, aanpasbare woningen voor mensen met beperkte mobiliteit en senioren te huur zijn.

In principe worden toegankelijke woningen bewoond door personen met een handicap. In het geval van een langdurige leegstand kunnen deze eenheden echter worden toegewezen aan personen zonder handicap of aan senioren.

ACTIE 3.4-2: *Zorgen voor minimaal **5 tot 10 % aanpasbare woningen bij elke nieuwbouw** door de grondregie, afhankelijk van de inplanting en de configuratie.*

Indicatoren

- ✓ Percentage toegankelijke en aanpasbare woningen in het kader van de nieuwbouw van woningen.

Voortgang

In het kader van het Zenneproject, dat voorziet in de bouw van 15 nieuwe woningen tegen 2021, zijn 2 aanpasbare woningen gepland.

Elk nieuw project voorziet in de creatie van 10 % aanpasbare woningen voor mensen met een beperkte mobiliteit met een reflectie over de diversiteit van de typologieën, dus er zijn 2-3 aanpasbare kamers gepland.

De Grondregie biedt ook seniorenwoningen aan die volledig aangepast zijn aan personen met een beperkte mobiliteit.

ACTIE 3.4-3: *De **samenwerking** versterken tussen de **Grondregie** en de **verenigingen van personen met een handicap** om de beschikbaarheid van aangepaste woningen die eigendom zijn van de Stad, beter te communiceren naar het doelpubliek.*

Indicatoren

- ✓ Aantal formele samenwerkingen.

Voortgang

Met ADO-Icarus vzw werd een samenwerkingsovereenkomst voor 6 jaar gesloten om de verhuur van 6 beschikbare aanpasbare woningen, die eigendom zijn van de Grondregie, te vergemakkelijken.

Andere banden met verenigingen van personen met een handicap kunnen ook tot stand worden gebracht via de cel gelijke kansen en de APH.

ACTIE 3.4-4: *Elk **nieuwbouwproject voor woningen door de Grondregie**, in de ontwerpfase, presenteren **aan de leden van de APH** voor advies over de te nemen maatregelen op het gebied van toegankelijkheid en aanpasbaarheid van woningen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal projecten dat aan de APH is voorgelegd.

Voortgang

De Grondregie doet een beroep op verschillende vzw's (Access-i,...) die gespecialiseerd zijn in toegankelijkheid voor het proeflezen van bouwplannen.

ACTIE 3.4-5: De **communicatie** over de **aanpassingspremie** voor particuliere **woningen** versterken om het aantal begunstigden van deze premie te verhogen.

Indicatoren

- ✓ Ontwikkelde acties en/of communicatie-instrumenten.
- ✓ Aantal aanvragers van de premie aanpassing woning.
- ✓ Aantal begunstigden van een premie aanpassing woning.

Voortgang

De premie aanpassing woning werd in het najaar van 2016 aan het grote publiek bekend gemaakt via een mededeling op de website van de Stad en twee mailings naar de netwerken van de cel gelijke kansen en het Huisvestingsloket. In het voorjaar van 2017 werden ongeveer 1000 folders verspreid in de verschillende besturen van de Stad, de OCMW's en tijdens de editie van de Nacht van de Toegankelijkheid begin december 2017. De informatie is momenteel beschikbaar op de website van de Regie.

In 2016 werden 6 formele aanvragen ontvangen zonder positief resultaat. In 2017 werden 2 van de 3 ingediende aanvragen aanvaard. In dat jaar waren er een 20-tal vragen over de beschikbaarheid van de premie.

In 2018, 2019 en 2020 werden een tiental aanvragen ingediend bij het loket voor huisvesting, waarvan de helft betrekking had op de aanpassingspremie. Sommige waren afkomstig van mensen die niet op het grondgebied van de Stad wonen. In 2018 werd op deze manier slechts 1 premie toegekend. In 2019 werden geen premies toegekend. Tot op heden is er geen premie toegekend in 2020.

ACTIE 3.4-6: Terreinen of gebouwen ter beschikking stellen die deel uitmaken van het erfgoed van de Stad om woningen of dagopvangcentra voor personen met een handicap met een hoge mate van afhankelijkheid te huisvesten.

Indicatoren

- ✓ Aantal terreinen of gebouwen die beschikbaar worden gesteld voor woningen of dagopvangcentra voor personen met een handicap met een hoge mate van afhankelijkheid.

Voortgang

Verschillende erfpachtovereenkomsten voor gronden in N-O-H, eigendom van de Stad, werden afgesloten met de vzw Ferme nos Pilifs en zusterverenigingen voor de oprichting van structuren zoals een dag- en nachtcentrum voor personen met een handicap, een stadsboerderij, enz.

Er bestaan huurovereenkomsten voor zo'n 30 woningen met de vzw Le 8ième jour, die huisvesting biedt aan intellectueel gehandicapte volwassenen, inclusief mensen met het syndroom van Down. Meer recentelijk zijn er 11 extra woningen in de Marollenwijk verhuurd aan de vzw voor hun “vergrijzende” publiek.

Er is ook een samenwerking met de Abbeyfield-beweging in het kader van een cohousingproject in N-O-H bestaande uit 10 studio's en gerelateerde infrastructuur⁶³.

In 2007 werd een erfpachtovereenkomst getekend tussen de Grondregie en de Jean-François Peterbroeck-stichting voor een periode van 30 jaar. Het gehuurde terrein is gelegen in N-O-H en maakt de dagelijkse werking mogelijk van de Ecole des Quatre Vents, die middelbaar onderwijs aanbiedt met een pedagogie die is aangepast aan jonge autisten door middel van geïndividualiseerde begeleiding.

Het renovatieproject voor seniorenwoningen in de Ransbeekstraat 16 in Neder-Over-Heembeek, dat in 2020 van start ging, voorziet in de bouw van 44 woningen, waaronder 20 woningen voor senioren/personen met beperkte mobiliteit, met een opvangcentrum met 24 woningen, gekoppeld aan een dagonthaalcentrum en een restaurant. Dit is een project in samenwerking met de vzw PILIFS. De Regie is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het project en de vzw zal het opvangcentrum, het dagonthaalcentrum en het restaurant exploiteren tegen een betaalbare huurprijs. Dit project, dat afhankelijk is van gewestelijke subsidies, is gepland voor 2025 met een reflectie over duurzaam bouwen en de circulaire economie.

---

⁶³ <https://www.abbeyfieldvlaanderen.be/ithaca-neder-over-heembeek>

4. TOEGANG TOT VRIJETIJDSACTIONEITEN EN EVENEMENTEN OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD⁶⁴

Doelstelling 4.1: Zorgen voor de toegankelijkheid van sportactiviteiten en -infrastructuren

Context:

De inclusie van personen met een handicap vereist ook volledige deelname aan vrijetijdsactiviteiten zoals sport en sociaal-culturele activiteiten die hen in staat stellen andere mensen te ontmoeten en hun kennis en vaardigheden te verbreden. Bovendien biedt het beoefenen van sport voor een persoon met een handicap waardevolle voordelen en verbetert het geleidelijk aan het gevoel van eigenwaarde. Het bestrijdt ook de schadelijke effecten van het sedentaire leven en het isolement. Om elke persoon met een handicap in staat te stellen een aan zijn of haar handicap aangepaste sport te beoefenen, is het vooral noodzakelijk om de basisstructuren toegankelijk te maken. Ten tweede moeten de activiteiten die binnen deze infrastructuren worden aangeboden, worden aangepast, zodat elke gehandicapte persoon toegang kan krijgen tot de beoefening en de competitie van de sport⁶⁵.

De audit die AMT Concept op verzoek van de Stad en de applicatie *Handy.Brussels* heeft uitgevoerd, geeft onder meer informatie over de toegankelijkheid van de gebouwen van de Stad waar sportfaciliteiten zijn ondergebracht. Bij de laatste heraanleg en nieuwe structuren wordt systematisch rekening gehouden met het aspect van de toegankelijkheid. Er bestaat ook een samenwerking tussen de Stad en een reeks Handisport-clubs.

De Stad Brussel heeft zich aangesloten bij het Europese project ter bevordering van de *European Disability Card (EDC)*⁶⁶, die in België sinds oktober 2017 wordt erkend. Elke infrastructuur, elk evenement of elke dienst die actief is op sociaal-cultureel, sport- en vrijetijdsgebied, gebaseerd op het grondgebied van de Stad, wordt daarom uitgenodigd om zich bij dit project aan te sluiten door voordelen, diensten en/of infrastructuren aan te bieden die aangepast zijn voor mensen die een EDC hebben.

Algemene acties:

- ✓ De toegankelijkheid van de sportfaciliteiten van de Stad optimaliseren.
- ✓ Zorgen voor een gediversifieerd sportaanbod.
- ✓ De toegankelijkheid van de door de Stad georganiseerde sportevenementen garanderen en haar evenementen zoveel mogelijk open stellen voor de beoefening en de competitie van Handisports.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Cultuur, Jeugd, Vrijetijdsbesteding en Sport - Dienst Sport

---

⁶⁴ Artikel 30 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport.

⁶⁵ https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Sport.pdf

⁶⁶ <https://eudisabilitycard.be/nl>

Specifieke doelstellingen:

ACTIE 4.1-1: Auditbezoeken uitvoeren om de **mate van toegankelijkheid te meten** en **aanbevelingen te doen** met betrekking tot redelijke aanpassingen in de sportinfrastructuur van de Stad⁶⁷.

Indicatoren

- ✓ Aantal gecontroleerde infrastructuren
- ✓ Aantal herinrichtingen naar aanleiding van aanbevelingen van auditbezoeken.
- ✓ Aantal infrastructuren dat naar schatting toegankelijk is.

Voortgang

In 2015 werd een audit uitgevoerd door AMT Concept op verzoek van de cel gelijke kansen in het Zuidpaleis, de Baden van het Centrum en het zwembad van N-O-H. De aanbevelingen zijn beschikbaar in een auditrapport dat intern werd verspreid. Het zwembad van N-O-H wordt beschouwd als 100 % toegankelijk.

In 2020 en voor een periode van 3 jaar hebben 5 sportstructuren van de Stad het label "access-i" verkregen na een audit uitgevoerd door Plain-Pied vzw en gesponsord door de COCOF. Dit zijn het Zuidpaleis, het Karel Vander Puttenstadion, het Nelson Mandelastadion, het sportcomplex Koning Boudewijn en het Sportcentrum van Nederover-Heembeek. Tijdens deze audit werden verschillende toegankelijkheidscriteria beoordeeld. De resultaten worden gedeeld op de officiële website van access-i⁶⁸.

ACTIE 4.1-2: De leden van de APH elk nieuw project voor de bouw van nieuwe sportaccommodaties (infraspportcomplexen in scholen, met uitzondering van jeugdcentra) **voorleggen** voor **advies** voorafgaand aan de validatie van de bouwplannen en het budget, om in het bestek aanvullende inrichtingen voor toegankelijkheid en inclusie op te nemen naast die welke door de GSV zijn voorzien.

Indicatoren

- ✓ Aantal raadplegingen van de APH in het kader van de bouwprojecten van sportlocaties van de Stad.
- ✓ Aanbevelingen in het bestek en de bouwplannen voor nieuwe sportlocaties.

⁶⁷ Sportcomplex Zuidpaleis; Omnisportzaal Rad; Vander Puttenstadion; Sportcomplex Laken; Sportcomplex N-O-H; Sportcentrum Korte Groenweg; Sportcomplex van het Koning Boudewijnstadion; Zaal Jean Cappellemans; Sportcentrum Nelson Mandela; Sportcentrum aan de Werkhuizenkaai; Sportcentrum Oorlogskruisen; Sportcentrum Haren; Sport- en cultureel centrum Noordpool, Zaal Fontainas en de 3 zwembaden. De Zaal Papenvest is van de lijst uitgesloten omdat de faciliteit binnenkort wordt gesloten.

⁶⁸ <https://www.access-i.be/nl>

Voortgang

Bij het opstellen van de bouwdoSSIERS wordt steeds rekening gehouden met de toegankelijkheid van de infrastructuur voor mindervaliden (toegankelijkheid van de lokalen, aangepast sanitair, parking enz...). Tot op heden zijn er echter nog geen formele plannen ingediend bij de APH.

ACTIE 4.1-3: *Het **netwerk van de Handisport-clubs** binnen de Stad versterken om een **breed en gediversifieerd aanbod van sportactiviteiten** te garanderen die aangepast zijn aan personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal sportclubs die de sportfaciliteiten van de Stad bezetten en Handisport-activiteiten aanbieden.
- ✓ Aantal en soorten sporten die worden aangeboden in de sportfaciliteiten van de Stad voor personen met een handicap.

Voortgang

Begin 2018 bood 5,2 % (d.w.z. 11 van de 210 clubs) van de sportverenigingen die de faciliteiten van de Stad gebruiken, Handisport-activiteiten aan⁶⁹.

Eind 2019 bood 6,2 % (d.w.z. 13 van de 210 clubs) van de sportverenigingen die de faciliteiten van de Stad gebruiken, Handisport-activiteiten aan⁷⁰.

Handisport-clubs zijn vrijgesteld van huurkosten in alle sportfaciliteiten van de Stad (zalen en velden).

---

⁶⁹ Le 6è Sens vzw (multisport, basketbal in het centrum); Créahm (dans in het centrum); De Lok vzw (handisport in het centrum); Brusselse Gehandicapten Sport (handisport in het centrum); AMA (taekwondo in Laken); ASCTR (handisport in het Koning Boudewijnstadion en zwemmen in NOH); BOAS vzw (handi-zwemmen in NOH); Centrum Nos Pilifs (handisport in NOH); FC Deaf (zaalvoetbal en voetbal in Haren); Royale La Silencieuse (zaalvoetbal in Haren).

⁷⁰ Naast de in 2018 vermelde clubs werden de vzw Jardin du 8ième Jour-TAGO en de Cercle HAVI II toegevoegd.

ACTIE 4.1-4: Een **campagne en/of informatie-instrumenten** ontwikkelen in samenwerking met de Handisport-clubs die binnen de infrastructuren van de Stad vertegenwoordigd zijn, met als doel het **aanbod aan Handisport-activiteiten en toegankelijke infrastructuren** op het grondgebied van de Stad onder de aandacht van het Brusselse publiek te brengen.

Indicatoren

- ✓ Aantal en type informatiedragers.
- ✓ Potentiële impact van de actie (aantal feedbacks van burgers,...).

Voortgang

Het jaarboek van de sportclubs, dat jaarlijks door de dienst sport van de Stad wordt gepubliceerd, bevat een lijst van de handisportverenigingen die de sportfaciliteiten van de Stad gebruiken en/of actief zijn op het grondgebied van de Stad. Deze clubs zijn voorzien van het “PBM”-logo om de aandacht van het publiek te vestigen op het aanbod van handisport.

ACTIE 4.1-5: Oproepen tot het indienen van voorstellen door het schepenambt voor sport om **sportclubs** (standaard of Handisport) uit te nodigen om een subsidie aan te vragen in verband **met de toegankelijkheid en/of de diversificatie van hun diensten en activiteiten**.

Indicatoren

- ✓ Aantal en type van de ontvangen projecten.
- ✓ Aantal en type geselecteerde projecten.
- ✓ Bedrag van de toegekende subsidies.

Voortgang

Het schepenambt dat belast is met sport lanceert elk jaar verschillende oproepen tot het indienen van voorstellen ter ondersteuning van verenigingen, clubs en sportinfrastructuren. Hieronder vallen automatisch ook Handisport-clubs of clubs die hun activiteiten mogelijk willen diversifiëren of aanpassen. De criteria voor de toekenning van subsidies stimuleren met name het aanbieden van activiteiten ter bevordering van de sport voor jongeren, mindervaliden en senioren. De criteria voor werkingssubsidies zijn gericht op (en geven meer waarde aan) clubs en clubactiviteiten voor personen met beperkte mobiliteit. Er is een puntensysteem ingevoerd om de hoogte van de aan de clubs toe te kennen subsidies te bepalen. PBM-clubs krijgen automatisch een quotum van 20 punten plus punten voor het aantal leden, coaching, enz.

ACTIE 4.1-6: *De **Handisport-activiteiten** in het kader van **sportevenementen**⁷¹ die jaarlijks door de Stad worden georganiseerd, opnemen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal sportevenementen waarbij één of meerdere Handisport-activiteiten betrokken zijn.
- ✓ Aantal deelnemers met een handicap.

Voortgang

Er worden momenteel geen Handisport-activiteiten of -wedstrijden aangeboden in het kader van door de Stad georganiseerde sportevenementen.

ACTIE 4.1-7: *Het **EDC-project** van de Europese Unie **bevorderen door de sportfaciliteiten** van de Stad, die een dienst aanbieden die is aangepast aan personen met een handicap, **op te nemen** in het project en door particuliere sportfaciliteiten en sportclubs die actief zijn op het grondgebied van de Stad aan te moedigen om zich ook bij het project aan te sluiten.*

Indicatoren

- ✓ Aantal sportfaciliteiten in de Stad vermeld op de officiële EDC-website.
- ✓ Communicatie-initiatieven gericht op particuliere sportfaciliteiten en sportclubs in het kader van het EDC-project.

Voortgang

In het voorjaar van 2018, zes maanden na de start van het EDC-project, werd er geen sportinfrastructuur in handen van de Stad op de officiële EDC-website vermeld.

In 2019-2020 heeft de Koninklijke Belgische Voetbalbond, waarmee de Stad nauw samenwerkt, zich aangesloten bij het EDC-project.

---

⁷¹ Brussels Sports Days, Brussels Sports Night, Street 100M, Zumba, sportevenementen Brussel Bad, evenementen in de voetgangerszone rond boksen & taekwondo, tai-chi & jump-it, panna.

Doelstelling 4.2: De toegankelijkheid van sociale en culturele activiteiten en infrastructuren waarborgen

Context:

Er worden grote inspanningen geleverd om de culturele evenementen die de Stad Brussel het hele jaar door organiseert, toegankelijk te maken voor personen met een handicap. In de toekomst zullen echter grotere en meer gediversifieerde investeringen nodig zijn om alle soorten handicaps (fysiek en mentaal) op te nemen. Er moet ook een grote inspanning worden geleverd op het gebied van de communicatie over de toegankelijkheid van evenementen.

De culturele infrastructuren van de Stad hebben de ambitie om steeds toegankelijker te worden, maar er is nog ruimte voor verbetering. Voor musea in beschermd gebouwen moeten alternatieven worden voorgesteld.

Ten slotte heeft de Stad als gemeentelijke overheid de plicht om sociale en culturele initiatieven te initiëren en te ondersteunen, vanuit de associatieve en private sector op haar grondgebied, die gericht zijn op het verbeteren van de toegankelijkheid en de inclusie van personen met een handicap⁷².

Binnen haar buurthuizen (BH) biedt de Stad haar inwoners een multifunctionele, lokale ontvangstruimte aan, die iedereen de mogelijkheid biedt om ideeën uit te wisselen en contacten te leggen rond activiteiten, workshops, bezoeken of sociale projecten. De Buurthuizen hebben als missie het isolement van iedereen die wil deelnemen aan het sociale en culturele leven in de wijk te bestrijden en de sociale cohesie in de wijk te versterken. Voor personen met een handicap, die vaak als eerste geïsoleerd raken, is het essentieel dat de Buurthuizen hun diensten en infrastructuur aanpassen aan de specifieke behoeften van deze mensen. Bovendien maakt de dienst Senioren van de Stad sinds juni 2020 deel uit van het BH-netwerk, dat daardoor nog vaker geconfronteerd wordt met de problemen van gebruikers met beperkte mobiliteit.

Algemene acties:

- ✓ De toegankelijkheid van de sociaal-culturele infrastructuur en evenementen van de Stad voor PBM's bevorderen.
- ✓ Het culturele programma en het programma van permanente vorming aanbieden in gebarentaal, ondertiteling, braille en audiobeschrijving.
- ✓ Alternatieven bieden om de ontoegankelijkheid van infrastructuur of de uitsluiting van sociaal-culturele activiteiten te verhelpen.
- ✓ Informeren over de mate van toegankelijkheid van sociaal-culturele evenementen.
- ✓ Steunen van sociaal-culturele verenigingen bij hun inspanningen om de toegang tot hun activiteiten voor personen met een handicap te bevorderen en te vergemakkelijken.

Betrokken departementen/diensten:

- Departement Cultuur, Jeugd, Vrijtijdsbesteding en Sport - Dienst Cultuur

---

⁷² https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Cultuur.pdf

- Brussels Major Events (BME)
- Buurthuizen
- Cel Evenementen

Specifieke acties:

ACTIE 4.2-1: *Een inventarisatie uitvoeren en communiceren van het niveau van de toegankelijkheid en de inclusieve diensten (webtoegankelijkheid, rondleidingen, begeleiding, bemiddelingsprojecten, virtuele rondleidingen, ...) in de musea en andere culturele infrastructuren en evenementen van de Stad.*

Indicatoren

- ✓ Kwaliteit en volledigheid van de verzamelde informatie.
- ✓ Communicatie-initiatieven om de geïdentificeerde informatie te verspreiden.

Voortgang

Informatie over toegankelijkheid, aangepaste diensten en inclusieve activiteiten die worden aangeboden in de culturele infrastructuur en evenementen van de Stad zijn te vinden op verschillende websites, brochures, enz. Tot op heden is er geen kadaster dat al deze informatie verzamelt om een volledig overzicht te krijgen en om op een uniforme manier te kunnen communiceren over dit onderwerp.

ACTIE 4.2-2: **Toegankelijkheidsaudits** uitvoeren in **het Mode & Kant Museum, de GardeRobe Manneken Pis en de CENTRALE for contemporary art** om aanbevelingen te krijgen op het gebied van inrichtingen en/of om alternatieve toegang tot de aangeboden activiteiten voor te stellen⁷³.

Indicatoren

- ✓ Aantal uitgevoerde audits.
- ✓ Uitgevoerde herinrichtingen en/of voorgestelde alternatieve activiteiten.

---

⁷³ Om verschillende redenen (beschermd gebouwen,...) is de Stad momenteel niet in staat om het Broodhuis/Stadsmuseum, het Riolenmuseum en het Patriciërshuis toegankelijk te maken. Voor deze plaatsen zullen alternatieven worden voorgesteld (virtuele rondleidingen,...).

Voortgang

In 2017 werd de CENTRALE for contemporary art geauditeerd door een externe dienstverlener. Naar aanleiding van de gedane aanbevelingen worden momenteel aangepaste inrichtingen bestudeerd.

ACTIE 4.2-3: *Het aantal voorzieningen verhogen om de activiteiten Cultuur, Museum en Archieven meer inclusief te maken voor mensen met een visuele, auditieve en mentale handicap, met behulp van aanraking, videogidsen en rondleidingen, trillende stoelen, gebarentaalvertalingen en een brailleprogramma.*

Indicatoren

- ✓ Aantal voorzieningen die zijn aangepast voor personen met een handicap (met uitzondering van voorzieningen voor fysieke toegankelijkheid).

Voortgang

Het Stadhuis bood al in 2018 een virtuele rondleiding aan op de website van de Stad.⁷⁴

Momenteel wordt er een virtuele bezoekcapsule gemaakt voor het Museum van de Stad Brussel. Ondertussen zijn er verschillende hulpmiddelen voor het bezoek, zoals audio-videogidsen die toegankelijk zijn via tablet of smartphone door het scannen van de QR-codes die bij de verschillende werken horen, beschikbaar en worden die vermeld op de officiële website van het Museum⁷⁵

ACTIE 4.2-4: *De mogelijkheid om virtuele bezoeken te brengen aan ontoegankelijke culturele plaatsen (Riolenmuseum, Broodhuis en Patriciërshuis) wordt bestudeerd.*

Indicatoren

- ✓ Aantal aangeboden virtuele rondleidingen.

Voortgang

In 2019 werd een virtuele rondleiding door het Riolenmuseum ontwikkeld en is beschikbaar op de website van de Stad⁷⁶

---

⁷⁴ <https://www.brussel.be/stadhuis>

⁷⁵ <https://www.brussel.be/museum/over/online-bronnen/hulp-voor-het-bezoek>

⁷⁶ <https://www.brussel.be/virtueel-bezoek-aan-het-riolenmuseum>

Het Broodhuis en het Patriciërshuis bieden momenteel geen alternatieve bezoekerbezoeken voor mensen met een beperkte mobiliteit en anderen die er geen toegang toe hebben.

ACTIE 4.2-5: *Dee leden van de APH vooraf raadplegen (op basis van de plannen) en bij het begin (ter plaatse) van de socio-culturele evenementen die door Brussels Major Events worden georganiseerd om de infrastructuren, routes,... beter toegankelijk te maken voor PBM's*

Indicatoren

- ✓ Aantal door BME georganiseerde evenementen, met inbegrip van raadpleging en integratie van de aanbevelingen van de APH inzake toegankelijkheid en inclusie van personen met een handicap.

Voortgang

In 2013 heeft de Stad twee audits laten uitvoeren om de evenementen Brussel Bad en Winterpret toegankelijker te maken. Sindsdien vinden er informele samenwerkingen plaats tussen de organisatoren en de APH. De bezoeken worden regelmatig op vrijwillige en onafhankelijke basis uitgevoerd door verschillende leden van de APH, maar het is vaak te laat om rekening te houden met eventuele aanbevelingen op bestaande sites.

In het kader van Winterpret 2019 werd de APH vóór het evenement meerdere malen geraadpleegd en werd er vóór de opening een bezoek ter plaatse georganiseerd. Er is dus rekening gehouden met verschillende aanbevelingen om de toegankelijkheid van de site te verbeteren. Er werd ook een toegankelijke voetgangerslus geïdentificeerd en op een kaart verspreid via de site van het evenement en de sociale netwerken van de Stad.

Op de site van het evenementen van het Feest van de Federatie Wallonië-Brussel 2019 zijn een PBM-toegang en een verhoogd platform gepland. De mechanismen werden op het evenement getest door een lid van de APH: zijn aanbevelingen werden gedeeld met BME.

De APH werd ook geraadpleegd vóór het Grote vertrek van de Ronde van Frankrijk, dat uitzonderlijk in 2019 in Brussel plaatsvond. Voor de gelegenheid werden verschillende toegangen en PBM-zones voorzien en werden ze geïnformeerd op de officiële website van het evenement.

ACTIE 4.2-6: Inclusieve mechanismen ontwikkelen voor mensen met een visuele of auditieve handicap in het kader van de evenementen Brussel Bad en het Feest van de Federatie Wallonië-Brussel (FWB)⁷⁷.

Indicatoren

- ✓ Aantal en types van inclusieve mechanismen voor mensen met een visuele of auditieve handicap die worden aangeboden tijdens Brussel Bad en het FWB-festival.

Voortgang

In het kader van de Brussel Bad en FWB-evenementen werden tot op heden geen inclusieve voorzieningen voor mensen met een visuele of auditieve handicap aangeboden.

Het zomerevenement moest in 2019⁷⁸ en in 2020⁷⁹ van locatie veranderen. Dit heeft het moeilijker gemaakt om aanvullende inclusieve voorzieningen te bieden, aangezien er een speciale inspanning moest worden geleverd om basistoegankelijkheid te bieden. Er kon dus geen enkel inclusieve voorziening voor visuele beperkingen worden verstrekt, tenzij de verplaatsingen en het aftasten van de grond met de wandelstok zoveel mogelijk faciliteren. De openluchtbioscoop is altijd ondertiteld.

ACTIE 4.2-7: De mogelijkheid bestuderen om een aangepast parcours voor personen met een handicap (handbikes, tandems,...) op te nemen⁸⁰ in het kader van het BXL Tour-evenement.

Indicatoren

- ✓ Aantal voorzieningen die de deelname van personen met een handicap aan BXL Tour bevorderen.
- ✓ Aantal deelnemers met een handicap.

Voortgang

Het BXL Tour-evenement sluit in principe de deelname van personen met een handicap niet uit, maar het voorgestelde parcours en het toepasselijke reglement maken het

⁷⁷ Jaarlijks wordt door BME een concert georganiseerd op de Grote Markt ter gelegenheid van het Feest van de Federatie Wallonië-Brussel.

⁷⁸ In 2019 werd het vroegere concept Brussel Bad omgedoopt tot “Hello Summer” en kreeg het de vorm van een rondtrekkend evenement op verschillende sites in de Stad.

⁷⁹ Het zomerevenement werd sterk gereduceerd als gevolg van COVID-19 en bleef beperkt tot de programmering in de Vauxhall in juli en in het Administratief Centrum in augustus.

⁸⁰ Zie A Guide to inclusive cycling, UK, 2017, 44pp. <https://wheelsforwellbeing.org.uk/wp-content/uploads/2017/11/v2-Nov-2017.pdf>

moeilijk voor personen met een handicap om deel te nemen. Bijvoorbeeld: tandems (nuttig voor blinden en slechtzienden) en driewielers werden in 2017 toegestaan in de competitie, maar dit werd niet duidelijk gecommuniceerd in het reglement. Dit is gecorrigeerd voor de editie van 2018.

In 2020 werd het parcours van BXL TOUR 2020 volledig toegankelijk gemaakt voor personen met beperkte mobiliteit die een minimumsnelheid van 15 km/u kunnen garanderen. In hun geval werden alle soorten fietsen uiteindelijk toegestaan. Om veiligheidsredenen werden deze mensen verzocht om zich uitsluitend in te schrijven in de categorie CYCLO - 25km/u en voor de wedstrijd contact op te nemen met de organisatoren om specifieke informatie te verkrijgen.

ACTIE 4.2-8: De *mensen met een mentale handicap* opnemen in de *voorzieningen voor gereserveerde ruimtes en toegangen* tijdens de concerten die door Brussels Major Events worden georganiseerd.

Indicatoren

- ✓ Aantal mechanismen voor toegang en deelname van mensen met een mentale handicap op de verschillende concerten die door BME worden georganiseerd.

Voortgang

Op verzoek kan een persoon met een mentale handicap - wanneer een dergelijke voorziening is voorzien - toegang krijgen tot de zones die gereserveerd zijn voor personen met beperkte mobiliteit (hoog podium, eerste rij voor het podium,...). Als er een specifieke PBM-toegang is voorzien, kunnen ze die natuurlijk ook gebruiken.

ACTIE 4.2-9: De voorziening qua **toegankelijkheid en inclusie** van alle soorten handicaps in het kader van het **Brussels Summer Festival** tijdens elke editie *versterken*.

Indicatoren

- ✓ Aantal en type van de inclusieve mechanismen.

Voortgang

Vanaf de editie van 2018 organiseert Brussels Expo het BSF in samenwerking met twee vzw's die actief zijn op het gebied van toegankelijkheid en inclusie (Almagic en Plain-Pied).

Tijdens het festival werden toestellen voor slechthorenden voorzien: een magnetische inductielus en ballonnen om de trillingen te voelen. Er waren ook grote schermen gepland die live uitzonden wat er op het podium gebeurde.

Elke persoon met een handicap, zichtbaar of niet, fysiek of mentaal, kan toegang krijgen tot de gereserveerde ruimtes. Er kon vooraf een aanvraag worden ingediend om een document te verkrijgen dat als pasje voor deze gebieden zou dienen bij gebrek aan een PBM-kaart of andere.

Informatie over toegankelijkheid en voorzieningen voor personen met een handicap is beschikbaar op de applicatie van BSF⁸¹ en op de site.

ACTIE 4.2-10: *In samenwerking met de APH, een **gids** ontwikkelen en verspreiden met **aanbevelingen** op het vlak van **toegankelijkheid en inclusie van socio-culturele evenementen** voor alle organisatoren van evenementen en socio-culturele centra op het grondgebied van de Stad Brussel.*

Indicatoren

- ✓ Aantal en soort acties om de gids te verspreiden.

Voortgang

In 2018 bevatte het aanvraagformulier van de Stad voor het gebruik van de openbare ruimte al een paragraaf over de toegankelijkheid van evenementen om alle organisatoren van openbare evenementen op het grondgebied van de Stad bewust te maken om maatregelen in dit verband te overwegen. Een link naar de Handy events-gids⁸² is in 2019 ook opgenomen op de pagina “Evenement organiseren in Brussel” op de website van de Stad⁸³.

---

⁸¹ <https://play.google.com/store/apps/details?id=be.scalp.bsf&hl=fr> of <https://itunes.apple.com/be/app/bsf/id1019122472?mt=8>

⁸² <https://visit.brussels/nl/article/handy-events-guide-sleutels-tot-toegankelijke-evenementen>

⁸³ <https://www.brussel.be/evenement-organiseren-brussel>

In het kader van de oproep tot projecten voor gelijke kansen 2019 heeft de vzw AMT Concept een project ingediend dat tot doel heeft een gids te ontwikkelen over de toegankelijkheid van openluchtevenementen. Deze gids werd begin 2020 voltooid en bevat aanbevelingen, illustraties van goede voorbeelden en een praktische checklist voor organisatoren. Het is de bedoeling om het instrument voor te stellen aan de verenigingen en diensten van de Stad die belast zijn met de organisatie van evenementen (BME, Brussels Expo) en aan de cel “evenementen” die belast is met de opvolging en validatie van externe aanvragen voor de organisatie van evenementen. Een volgende stap is het integreren van de aanbevelingen van de gids in het formulier voor de bezetting van de openbare ruimte van de Stad, dat intussen is gedigitaliseerd, en zelfs de organisatoren ertoe verplichten om een minimum aan toegangsvoorzieningen op te nemen bij hun evenementen.

ACTIE 4.2-11: *Antwoorden op oproepen tot het indienen van voorstellen ter ondersteuning van initiatieven ter bevordering van de toegankelijkheid van evenementen om materiaal (hellingen, aanpasbare en/of toegankelijke stoelen en tafels,...) te kopen om ter beschikking te stellen van de organisatoren van evenementen op het grondgebied van de Stad Brussel.*

Indicatoren

- ✓ Aantal ingediende projecten.
- ✓ Aantal en type aangeschaft materiaal.

Voortgang

In 2018 heeft BME gereageerd op een oproep tot het indienen van voorstellen van de GOB⁸⁴ om een inductielus en helmen te kunnen financieren, aangepast meubilair, grondstoffen voor de bouw van hellingen en loopbruggen en een audit voor het verkrijgen van het access-i label. De in 2018 ingediende aanvraag voor Brussel Bad, ten bedrage van 9 200 euro, werd in zijn geheel gesteund.

⁸⁴ <https://equal.brussels/nl/oproep-voor-projecten/toegankelijkheid-evenementen/>

ACTIE 4.2-12: Een **informatiecampagne** ontwikkelen om de **culturele privéactoren en/of -infrastructuren** (bioscopen, theaters, ...) die op het grondgebied van de Stad Brussel werken, bewust te maken van de specifieke behoeften van personen met een handicap en van hun rechten op inclusie.

Indicatoren

- ✓ Aantal actoren en/of infrastructuren die door de campagne werden bereikt.

Voortgang

Geen enkel initiatief op dit ogenblik.

ACTIE 4.2-13: Het **EDC-project** van de Europese Unie **bevorderen** door de culturele infrastructuur van de Stad, die een dienst aanbieden die aangepast is aan personen met een handicap, op te nemen in het project en door de particuliere sociaal-culturele infrastructuur die op het grondgebied van de Stad actief zijn, aan te moedigen om ook deel uit te maken van het project.

Indicatoren

- ✓ Aantal culturele infrastructuur van de Stad die op de officiële EDC-website staan vermeld.
- ✓ Communicatie-initiatieven voor culturele privé-infrastructuur in verband met het EDC-project.

Voortgang

In het voorjaar van 2018, zes maanden na de start van het EDC-project, was er nog geen culturele infrastructuur in handen van de Stad op de officiële EDC-website vermeld.

In 2020 worden het Mode & Kant Museum, het Riolenmuseum, het Broodhuis, de Garderobe Manneken Pis en de CENTRALE for contemporary art op de website van EDC vermeld en geven ze via hun websites informatie over de toegankelijkheid en de aangepaste diensten die op de locaties worden aangeboden.

ACTIE 4.2-14: Vanaf 2019 geleidelijk aan **toegankelijkheidsaudits van de Buurthuizen** uitvoeren om tekortkomingen op het gebied van toegankelijkheid vast te stellen en deze te verhelpen door prioriteit te geven aan een redelijke aanpassingen.

Indicatoren

- ✓ Aantal geauditeerde sites van de Buurthuizen.

- ✓ Aantal uitgevoerde herinrichtingen.
- ✓ Aantal toegankelijke sites.

Voortgang

Het merendeel van de infrastructuur (13 locaties) van de Buurthuizen lijkt momenteel toegankelijk te zijn, maar om de toegang te maximaliseren lijkt het aangewezen om een inventarisatie te maken en de resterende tekortkomingen te verhelpen. Vijf Buurthuizen zijn onderworpen aan een toegankelijkheidsverplichting en worden ook gesubsidieerd door de GGC.

De Buurthuizen Zinnik en Krakeel zijn in 2014 door een externe dienstverlener geauditeerd: sindsdien zijn enkele aanbevelingen (toegankelijkheid toiletten; parkeerplaatsen PBM's) geformuleerd en uitgevoerd.

Opgemerkt moet worden dat voor redelijke aanpassingen niet noodzakelijkerwijs voorafgaande (externe of interne) audits nodig zijn. Er zijn genoeg gidsen om dit te doen, maar een deskundig advies kan het werk makkelijker maken en vooral fouten voorkomen. Het is ook belangrijk om te weten dat de gebouwen die door de Buurthuizen worden gebruikt, aan het OCMW of de Stad toebehoren en dat het departement Stedenbouw dus ook bij eventuele werkzaamheden betrokken zal moeten worden.

In 2020 werd gevraagd om een analyse van de mate van toegankelijkheid van de gebouwen op te nemen in de verslagen van de bezoeken aan de verschillende sites, die regelmatig worden uitgevoerd met de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (IDPBW) van de Stad.

ACTIE 4.2-15: *Het **distributiemechanisme voor taxicheques**⁸⁵ versterken via de Buurthuizen en de communicatie versterken om deze dienst meer bekendheid te geven.*

Indicatoren

- ✓ Aantal uitgedeelde taxicheques.
- ✓ Aantal begunstigden.

Voortgang

---

⁸⁵ Taxicheques met een nominale waarde van € 5 per stuk worden onder bepaalde voorwaarden door het Brussels Gewest aangeboden. Ze maken het gemakkelijk om zich met een taxi te verplaatsen binnen of vanuit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest <https://mobilite-mobiliteit.brussels/fr/un-taxi-a-la-portee-de-tous>

De Buurthuizen verdelen de taxicheques (15 cheques per persoon per jaar + eventueel 5 extra cheques) die door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gesubsidieerd voor een totaal bedrag van +/- 35 000 euro per jaar. Deze cheques kunnen worden verkregen op voorwaarde dat mensen +75 jaar oud zijn of erkend zijn als +66 % gehandicapt en recht hebben op de verhoogde tussenkomst.

Vanaf 2019 wordt de enveloppe van basischeques verhoogd om in een eerste fase automatisch 20 cheques aan te bieden aan mensen die in de voorgaande jaren al meer dan het minimum aan cheques hebben aangevraagd

Het zou ook interessant zijn om de communicatie rond deze dienst te versterken, zodat deze ten volle wordt benut. De contacten die worden gelegd in verband met de aanvragen van taxicheques maken het mogelijk om zeer geïsoleerde mensen te bereiken en de deur open te zetten om andere problemen aan te snijden die door de teams van de Buurthuizen kunnen worden aangepakt. Indien het aantal ontvangers van de cheques toeneemt, kan bij de subsidieverlenende autoriteiten een gerechtvaardigd verzoek worden ingediend om de enveloppe geleidelijk aan te verhogen.

In 2020 vond het Gewest geen succesvolle opdrachtnemer voor het distributiesysteem van de taxicheques. Daarom konden er geen cheques worden uitgedeeld.

ACTIE 4.2-16: *Meer systematische en formele **samenwerkingen** ontwikkelen tussen de **Buurthuizen** en **vzw's die zich inzetten voor de rechten en de inclusie van personen met een handicap** om te kunnen profiteren van hun expertise en netwerken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal partnerschappen.

Voortgang

Er bestaat een samenwerking tussen Buurthuis Nachtegaal en een school voor buitengewoon onderwijs.

Er is een overeenkomst gesloten met de vzw “Le Huitième Jour”. Tot op heden is nog niet duidelijk gedefinieerd wat het precieze doel en de inhoud van deze samenwerking zou kunnen zijn.

ACTIE 4.2-17: *Het aantal **bewustmakingsactiviteiten voor handicaps binnen de Buurthuizen** verhogen.*

Indicatoren

- ✓ Aantal georganiseerde activiteiten binnen de Buurthuizen met betrekking tot het thema handicap.

Voortgang

In het verleden zijn er op ad-hocbasis bewustmakingsactiviteiten over handicaps georganiseerd. Zo werd in april 2018 een ontmoetingsdag met de vzw Lumina georganiseerd in het Buurthuis Zuid.

ACTIE 4.2-18: *De **shuttledienst van de Buurthuizen** uitbreiden **zodat die aangepast is aan het vervoer van personen met een beperkte mobiliteit** en door een bredere communicatie binnen de diensten van de Stad, het OCMW en de partner-vzw's over de beschikbaarheid van deze shuttledienst.*

Indicatoren

- ✓ Aantal personen met beperkte mobiliteit die van de shuttledienst van de Buurthuizen gebruik gemaakt hebben.

Voortgang

De Buurthuizen beschikten over een voertuig aangepast voor het vervoer van personen in een rolstoel. Helaas was dit voertuig niet meer conform en werd het in juni 2018 vervangen. Het nieuwe voertuig was oorspronkelijk niet uitgerust voor het vervoer van rolstoelgebruikers, maar de nodige aanpassingen (installatie van een lift, enz.) werden uitgevoerd dankzij de aanzienlijke financiële steun van het schepenambt dat verantwoordelijk is voor gelijke kansen. De bestuurder van het voertuig is ook door twee leden van de APH opgeleid om mensen in een rolstoel te onthalen en te begeleiden. Om de dienstverlening via de verschillende diensten van de Stad, het OCMW en de partner-vzw's tot een maximaal aantal begunstigden te kunnen uitbreiden, zal de communicatie over het bestaan van dit voertuig moeten worden versterkt, aangezien het voertuig momenteel nog niet werd ingezet voor het vervoer van personen in een rolstoel.

5. TOEGANKELIJKHEID VAN PARTICULIERE DIENSTEN EN INFRASTRUCTUREN OP HET GRONDGEBIED VAN DE STAD

Doelstelling 5.1: Bevordering van de toegankelijkheid van handelszaken en horecazaken op het grondgebied van de Stad

Context:

Hoewel het niet de taak van de Stad is om de toegankelijkheid van de horecazaken en handelszaken op haar grondgebied te controleren en te verzekeren, kan de Stad een sleutelrol spelen in de bewustmaking van de specifieke behoeften van personen met een handicap in de betrokken sectoren. Er bestaan weinig verplichtingen ten aanzien van de particuliere sector op het gebied van de toegankelijkheid, de aanpassing van de diensten en de inclusie van personen met een handicap. Er bestaan echter verschillende hefboomen (Gemeentelijke reglement inzake de toegankelijkheid van wegen; federale wet inzake de toegang voor geleidehonden) en de Stad kan hieraan herinneren. Unia heeft voor dit doel ook een reeks gidsen ontwikkeld voor handelszaken⁸⁶ en horeca-exploitanten⁸⁷.

In 2020 moet rekening worden gehouden met de moeilijke periode in verband met de covid-19-pandemie, waardoor de uitvoering van bepaalde acties werd beïnvloed door de covid-19-pandemie, die met name heeft geleid tot de sluiting van handelszaken en horecazaken.

Algemene acties:

- ✓ De naleving van de normen inzake toegankelijkheid van de openbare weg rond de handelszaken en meer in het bijzonder de terrassen van de bars en restaurants verzekeren om de toegang voor mensen met beperkte mobiliteit te garanderen.
- ✓ Herinneren aan de wettelijke bepalingen met betrekking tot de verplichting tot onthaal en initiatieven voor de inclusie van personen met een handicap, rekening houdend met hun specifieke behoeften.

Betrokken departementen/diensten:

- Entiteit Economische Zaken - Handel
- Politie

---

⁸⁶ https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_Handelszaken.pdf

⁸⁷ https://www.unia.be/files/Documenten/Brochures/RA_horeca.pdf

Specifieke acties:

ACTIE 5.1-1: Een **bijeenkomst** organiseren met **vertegenwoordigers van de horecasector en de vrijwilligerssector die personen met een handicap vertegenwoordigen** om goede praktijken op het gebied van toegankelijkheid te delen en te leren over elkaars behoeften en beperkingen.

Indicatoren

- ✓ Aantal en diversiteit van de deelnemers.
- ✓ Conclusies/opvolging van de vergadering.

Voortgang

Op initiatief van het kabinet belast met Economische Zaken werd in mei 2018 een eerste bijeenkomst georganiseerd op het Stadhuis van Brussel om vertegenwoordigers van handelszaken en de Horecafederatie te raadplegen over het thema toegankelijkheid, in aanwezigheid van de vzw AMT Concept.

In de zomer van 2019 werd een samenwerking opgestart met Syndigay, de beroepsvereniging van de horecasector homo's en lesbiennes in Brussel. Het doel is om in eerste instantie een bewustmakingsdag te organiseren met de vzw AMT Concept om de exploitanten te stimuleren de toegankelijkheid van hun zaken te verbeteren door een beroep te doen op gewestelijke en eventueel gemeentelijke steun (zie actie 5.1-6). Het was niet mogelijk om deze bewustmakingsdag in de aangesloten zaken te organiseren, maar er wordt nog steeds gediscussieerd om deze eerste stap in het najaar van 2020 te realiseren. Intussen heeft de cel gelijke kansen, in samenwerking met de cel externe communicatie en AMT Concept, een informatiebrochure opgesteld over de toegankelijkheid voor exploitanten van horecazaken. Die kan worden verspreid tijdens de bewustmakingscampagne.

ACTIE 5.1-2: Er wordt een **bijeenkomst** georganiseerd met **vertegenwoordigers van handelszaken op het grondgebied van de Stad en de verenigingssector die personen met een handicap vertegenwoordigt**, om goede praktijken op het gebied van toegankelijkheid uit te wisselen en te leren over elkaars behoeften en beperkingen.

Indicatoren

- ✓ Aantal en diversiteit van de deelnemers.
- ✓ Conclusies/opvolging van de vergadering.

Voortgang

In 2004 heeft een door de Stad Brussel opgerichte werkgroep voor personen met beperkte mobiliteit een studie uitgevoerd naar de toegankelijkheid van de handelszaken in de Sint-Jacobswijk, waarna een reeks aanbevelingen aan de betrokken eigenaars werd doorgestuurd.

Eind mei 2018 werd op initiatief van de Stad een eerste bijeenkomst met vertegenwoordigers van de handelszaken georganiseerd. Er waren ook personen met een handicap aanwezig. Een aantal concrete ideeën, zoals het creëren van een toegankelijkheidslabel voor handelszaken, zijn tijdens deze bijeenkomst overeengekomen en zullen naderhand worden bestudeerd (zie doelstelling 5.1-1).

Na een eerste ontmoeting met COMEOS⁸⁸ in februari 2019 werd voorgesteld om samen met de vereniging “SHOPERA” een project over toegankelijkheid te ontwikkelen dat de handelaars van de zone tussen de Beurs en het Rogierplein samenbrengt⁸⁹. Daartoe is een werkgroep opgericht waarin een vertegenwoordiger van de APH (AMT Concept), van de cel gelijke kansen, van de Directie handel en vertegenwoordigers van de kabinetten belast met gelijke kansen en economische zaken zetelen. AMT Concept, die wordt gesubsidieerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, stelde voor om een bewustmakingsdag voor de handelaars te organiseren door de handelszaken te bezoeken en tegelijkertijd de handelaars in een handicapsituatie te plaatsen om een basisaudit van de betrokken handelszaken uit te voeren. Aangezien de SHOPERA-vereniging momenteel andere prioriteiten heeft, is de samenwerking helaas opgeschort en zal het schepenambt voor handel opnieuw contact opnemen om deze actie binnenkort weer op gang te brengen.

ACTIE 5.1-3: Minstens 1 medium of informatieactie (campagne, folders,...) ontwikkelen in samenwerking met de Politie, gericht op het **herinneren aan de normen inzake toegankelijkheid van de openbare weg rond handelszaken en horecazaken.**

Indicatoren

- ✓ Aantal initiatieven.
- ✓ Aantal handelszaken en horecazaken dat door de verschillende acties wordt bereikt.

⁸⁸ De cel Gelijke Kansen en de heer Gerez, oprichter van AMT Concept en lid van de APH van de Stad Brussel, heeft een ontmoeting gehad met mevrouw De Greve, Head of Product Policy & Sustainability bij COMEOS, om te onderzoeken hoe kan worden samengewerkt om de toegankelijkheid van de bij COMEOS aangesloten handelszaken in de Stad te verbeteren.

⁸⁹ <https://shopera.be/nl/about-shopera>

Voortgang

Op de wegen rond handelszaken en horecazaken worden regelmatig controles uitgevoerd door de betrokken diensten van de Stad. De politie kan ook controles uitvoeren, die eventueel tot sancties leiden. Tot op heden is er echter nog geen initiatief genomen om de te volgen reglementering en de mogelijke gevolgen van niet-naleving ervan concreter in herinnering te brengen.

In het voorjaar van 2020, tijdens de periode na de COVID-lockdown, werden nieuwe maatregelen genomen om horecazaken tijdelijke inrichtingen toe te staan om de sociale afstand te waarborgen. In dit verband hebben de CAWaB en de Gewestelijke Mobiliteitscommissie, afdeling PBM, aanbevelingen gedaan aan de lokale autoriteiten⁹⁰ om, ondanks de nieuwe inrichtingen, de toegankelijkheid voor PBM's te waarborgen. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in het reglement van de Stad en gecommuniceerd aan de betrokken handelaars en horecazaken. Op initiatief van het schepenamtb voor gelijke kansen heeft het schepenamtb voor handel tijdens de plenaire vergadering van september ook een ontmoeting gehad met de APH om het onderwerp samen te bespreken.

ACTIE 5.1-4: *Een informatiecampagne voeren over de verplichting om assistentiehonden toegang te verlenen tot horecazaken en handelszaken.*

Indicatoren

- ✓ Aantal handelszaken en horecazaken die door de actie worden bereikt.
- ✓ Media die zijn gemaakt in verband met de informatiecampagne.

Voortgang

In 2004 ontwikkelde de Stad Brussel een bewustmakingscampagne “Assistentiehonden welkom” die Brusselse restaurants aanmoedigt om visueel slechtzienden en blinden beter te ontvangen. De restauranthouders werden gevraagd om een sticker “Assistentiehonden welkom” op hun voordeur te plakken en de Stad Brussel heeft zich ertoe verbonden om hun menu's gratis in brailleschrift te vertalen. Deze campagne werd ook in 2005 voortgezet. Sindsdien zijn er geen soortgelijke initiatieven meer genomen. Vanaf 2021 en wanneer de gezondheidssituatie het toelaat, stelt de Stad Brussel voor om de acties op het terrein en de informatie over de verplichting om toegang te verlenen tot assistentiehonden, te hervatten.

---

⁹⁰ <https://mobilite-mobiliteit.brussels/sites/default/files/adviesoverdenoodmaatregeleninhetkadervandecovid19crisis.pdf>

ACTIE 5.1-5: *In de wedstrijden voor handelszaken en horecazaken die door de Stad worden georganiseerd, een selectie criterium opnemen dat gericht is op de toegankelijkheid en inclusie van personen met een handicap.*

Indicatoren

- ✓ Aantal wedstrijden waarbij in de selectiecriteria ten minste één criterium is opgenomen dat betrekking heeft op de toegankelijkheid en/of de inclusie van personen met een handicap.

Voortgang

Er bestaat een zekere gevoeligheid voor de toegankelijkheid van de voorgestelde projecten (voorbeeld: de selectie van het nieuwe fritkot in 2017, rekening houdend met de toegankelijkheid van het project), maar toegankelijkheid is tot nu toe geen systematisch selectie criterium in de oproep tot het indienen van voorstellen.

ACTIE 5.1-6: *Nadenken over relevantie en de mogelijkheid om een aanpassingspremie voor infrastructuur in te voeren die door de Stad wordt toegekend aan handelszaken en horecazaken die herinrichtingswerken wensen uit te voeren om hun infrastructuur beter toegankelijk te maken.*

Indicatoren

- ✓ Resultaten van de reflectie.

Voortgang

Door de Covid-19-crisis en de twee daaropvolgende sluitingen van handelszaken en horecazaken was het niet mogelijk om deze actie in 2020 een gunstig vervolg te geven.

ACTIE 5.1-7: *De Stad heeft een toegankelijkheidslabel geïntroduceerd om alle handelszaken en horecazaken die toegankelijk zijn voor personen met een handicap, te herkennen.*

Indicatoren

- ✓ Communicatieacties over het bestaan van het label.
- ✓ Aantal aanvragen om het label te bekomen.
- ✓ Aantal toegekende labels.

Voortgang

Zie doelstelling 5.1-4 met betrekking tot het label voor onthaal van assistentiehonden.

Zie doelstellingen 5.1-1 en 5.1-2 met betrekking tot de lopende besprekingen met de betrokken sectoren.

Woordenlijst van acroniemen

AMT Concept	Accès et Mobilité pour Tous – <i>Toegankelijkheid en Mobiliteit voor allen</i>
A.PACT	Association pour la Promotion de l'Accessibilité et de la Conception pour Tous – <i>Vereniging voor de promotie van toegankelijkheid en ontwerp voor allen</i>
APH	Adviesraad voor Personen met een Handicap
ASPH	Association Socialiste de la Personne Handicapée – <i>Socialistische Vereniging voor Personen met een Handicap</i>
AviQ	Agence pour une vie de Qualité – <i>Agentschap voor een kwaliteitsvol leven</i>
BIMA	Bibliothèque des métiers d'art et des techniques – <i>Bibliotheek voor ambachten en technieken</i>
BME	Brussels Major Events
BPB	Brussel Plaatselijke Besturen
BSF	Brussels Summer Festival
BXL	Brussel
CAWaB	Collectif Accessibilité Wallonie-Bruxelles – <i>Collectief Toegankelijkheid Wallonië-Brussel</i>
COCOF	Commission communautaire française – <i>Franse Gemeenschapscommissie</i>
EDC	European Disability Card
ENIL	European Network on Independent Living
FWB	Fédération Wallonie Bruxelles – <i>Federatie Wallonië Brussel</i>
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad
GIAL	Gestion Informatique des Administrations Locales – <i>Informaticabeheer van de lokale besturen</i>
GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
GSV	Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening
HoReCa	Hôtellerie, Restauration et Cafés – <i>Hotel, restauratie en cafés</i>
MAAC	Maison d'Art Actuel des Chartreux - <i>Huis voor Hedendaagse Kunst van de Kartuziers</i>

NFG	Nationale Federatie voor Gehandicaptenzorg
N-O-H	Neder-Over-Heembeek
OCAPI	Organisation et Coordination de l'Aide Précoce pour l'Inclusion – <i>Organisatie en coordinatie van vroegtijdige ondersteuning voor inclusie</i>
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PAVE	Plan de mise en Accessibilité des Voiries et Espaces publics – <i>Toegankelijkheidsplan voor de weg en de openbare ruimtes</i>
PBM	Perso.o.n.en met Beperkte Mobiliteit
PMS centra	Psyco-Medisch-Sociale centra
Vzw	Vereniging zonder winstoogmerk